

Vellamon kortteli: Vellamonkodit ja Vellamon päiväkot

RAKENNUSHISTORIASELVITYS

Sweco Finland Oy 2024

SWECO

Vellamon kortteli: Vellamokodit ja Vellamon päiväkot
Rakennushistoriaselvitys 2024
Tekijä: Sweco Finland Oy
Arkkitehti SAFA Katarina Varis
Arkkitehti SAFA Ida Salama

Julkaisun valokuvat ja piirustukset, ellei toisin mainita: Sweco Finland Oy

PERUSTIETOLOMAKE

Kohde: Vellamon päiväkotiki ja Vellamonkodit, tontti 837-116-289-2

Vellamon päiväkotiki Aaltosenkatu 37, 33500 Tampere
Vellamonkodit senioreille Vellamonkatu 15, 33500 Tampere

Kohdetontilla sijaitsee päiväkotiki ja senioriasumiseen tarkoitettu asuinrakennus. Kokonaisuus on valmistunut vuonna 1990 vuoden 1990 Tampereen Asuntomessuille. Senioriasumisen puolta on laajennettu nykyiseen laajuuteensa vuonna 2004-2005.

Rakennuksen ja sen käyttöön liittyvät muutokset:

Rakennus on pääasiassa alkuperäisessä kunnossa. Rakennuksen toiminnot ovat säilyneet alkuperäisessä käytössä koko olemassa olonsa ajan. Senioriasuintaloa on laajennettu vuosina 2004-2005. Päiväkodin puolelle on toteutettu peruskorjaus vuosina 2021-2022.

Nykyinen tontin omistaja:

Tampereen kaupunki

Kiinteistön omistaja:

Senioriasuinrakennus Tampereen Kotilinnasäätiö sr
Päiväkotiki Tampereen kaupunki

Kohteen rakennusoikeus:

$5350 + 950 + 1325 = 7625 \text{ kem}^2$

Tontin laajuus:

3872 m^2

Suojelutilanne:

Kohde ei ole suojeltu.

Selvityksen tarkoitus:

Vellamokotien kiinteistön omistaja on teettänyt selvityksen muutos-suunnittelun tueksi. Tavoitteena on selvittää Vellamokotien korttelin rakennusten historia ja siinä tehty muutokset, sen nykytila sekä arkkitehtoninen, kaupunkikuvallinen ja historiallinen merkitys korttelistossa, Tampereella ja valtakunnallisesti.

Senioriasuintalo ja päiväkotiki:

Suunnittelija	Arkkitehtitoimisto 8 Studio Oy
Rakennuttaja	Vellamonkodit Oy
1. suunnitelmat päivätty	07.04.1989
Alkuperäinen käyttö	Palvelutalo ja päiväkotiki
Nykyinen käyttö	Senioriasuintalo ja kaupungin päiväkotiki
Laajuus	
Päiväkotiki	840kem ²
Senioriasuintalo	5350kem ² + 1325kem ² (+60m ² kellari)

Asemakaava:

Kartta nro 7917, hyväksytty 10.2.2004
(vanha kaavanro 6754, pvm 23.3.1989)

Ote kaavamääräyksistä:

AKS-5	Käyttötarkoitus: Asuinkerrostalojen korttelialue vanhusten asumistar- koituksia varten. Tontille saadaan rakentaa myös päiväkotiki sekä liike- ja sosiaalista toimintaa palvelevia tiloja enintään prosenttiluvun osoittaman määrä.
950	Rakennusoikeus (päiväkotiki)
5350	Rakennusoikeus (senioritalo)
1325	Rakennusoikeus (täydennysrakennus)
yp10%	Merkintä osoittaa, kuinka monta prosenttia rakennus- alalle sallitusta kerrosalasta saadaan enintään käyttää julkisia palveluja varten varattaviksi tiloiksi.

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	8	RAKENNUSTEN NYKYTILA	34
ALUEEN HISTORIA	10	ULKOARKKITEHTUURI	35
TAMMELAN KAUPUNGINOSAN HISTORIA	11	SISÄARKKITEHTUURI	35
KOHDETONTTI	16	TONTTI JA PIHA	36
KAAVATILANNE	16	ARVOTUS	46
RAKENNUSTEN HISTORIA	18	RAKENTAMISEN KONTEKSTI	47
KOHTEEN RAKENTUMINEN	19	POSTMODERNISMI	47
TOTEUTUNUT SUUNNITELMA	19	TEHTYJEN MUUTOSTEN ARVO	48
SENIOREIDEN ASUINTALO	20	ASEMA TAMPEREEN RAKENNUSKULTTUURISSA	48
PÄIVÄKOTI		JOHTOPÄÄTÖKSET/YHTEENVETO	50
VUODEN 2004 MUUTOSTYÖT JA LAAJENNUS	25	KRONOLOGINEN TAULUKKO	52
VUODEN 2014 MUUTOSTYÖT PÄIVÄKODISSA	25	LÄHDELUETTELO	54
VUODEN 2021 MUUTOSTYÖT PÄIVÄKODISSA	29	LIITTEET, ALKUPERÄISET PIIRUSTUKSET 1990	56

JOHDANTO

Tämä selvitys on tehty kiinteistön omistajan toimeksiannosta pohjaksi mahdolliselle muutossuunnittelulle. Selvityksen tarkoituksena on avata rakennuksen ja paikan historiaa kaupunginosan rakennetussa kulttuuriympäristössä sekä kaupunkikuvassa. Selvityksessä on keskitytty kohteen ajallisten kerrostumien läpikäymiseen. Tavoitteena on selvittää tontin rakennuksien, senioriasuintalon ja päiväkodin, historia ja niissä tehdyt muutokset, niiden nykytila sekä arkkitehtoninen, kaupunkikuvallinen ja historiallinen merkitys kronologisessa järjestyksessä rakennus- ja muutosvaiheiden näkökulmasta.

Selvityksen taustatietoina on käytetty kirjallisia lähteitä, Tampereen kaupunginarkiston ja kaupungin rakennusvalvonnan arkiston, Tampereen museoiden ja pirkanmaalaisten paikallismuseoiden yhteisen tietopalvelu Siirin valokuvia sekä Tampereen kaupungin historiallisia ilmakuvia. Tekstissä esitetyt vuosiluvut perustuvat piirustusten ja asiakirjojen päiväyksiin. Valmistumisvuodet on esitetty siltä osin kuin ne ovat olleet tiedossa. Rakennusten kunto on arvioitu silmämääräisesti.

ALUEEN HISTORIA

Seuraava tekstiosuus selvityksestä on lainattu Arkkitehtitoimisto Nevan tekemästä rakennushistaoriaselvityksestä, jonka kohteena oli tämä selvityksen kohdekorttelin viereinen kortteli.

Arkkitehtitoimisto Neva Oy, 2021, Rakennetun ympäristön selvitys, Tammela, Mäkipäänkatu 39-41

TAMMELAN KAUPUNGINOSAN HISTORIAA

Tampereen kaupungin Tammelan kaupunginosan historiallinen tausta liittyy Tampereen kaupungin kasvamiseen ja kehittymiseen. Nykyinen Tammelan kaupunginosa kuului alunperin Messukylän pitäjään. Ensimmäisenä alueen asukkaana maanmittari Lithovin vuoden 1758 isojakokarttaan merkittiin ruotsalaisen kaiteita myyneen kauppiaan asumus Tammerkosken kylän yhteismetsään. Samalle paikalle muutti myöhemmin ruotusotamies Tuomas Tammerström, joka alkoi Hatanpään kartanon torppariksi.

Poikansa Heikki otti nimekseen Tammelan. Tästä johdettiin koko kaupunginosan nimi. Tampereen kaupungin ostettua Kyttälän ja Tammelan alueet vuonna 1876, kaupungin raja siirtyi Kissanmaalle saakka. Tammelan asutus oli harvalukuista 1800-luvun loppuun asti, kunnes kaupunginarkkitehti Calenius sai valmiiksi Tammelaan toisen ruutuasemakaavan vuonna 1887. Alueen ensimmäinen asemakaava vuodelta 1877 ei johtanut alueen toteutumiseen kaavan mukaisena. Tammelassa oli tuolloin noin 200 asukasta ja kolmisenkymmentä asumusta.

Toisessa, vuonna 1887 hyväksytyssä asemakaavassa Tammela asemoitiin samaan koordinaatistoon radan kanssa, lähes suoraan pohjois-suuntaiseksi, toisin kuin muu Tampereen keskusta. Kaavassa oli 44 puutalojen umpikorttelia ja 170 kpl noin 30x30m tonttia, joita arvosteltiin aikoinaan liian pieniksi. Tontit vuokrattiin kymmeneksi vuodeksi, jonka jälkeen ne olivat lunastettavissa. Ensimmäiset uuden asemakaavan mukaiset tontit toteutettiin 1890, ja rautatieaseman viereen tehtiin kivinen silta rautatien ylitse Tammelankadun

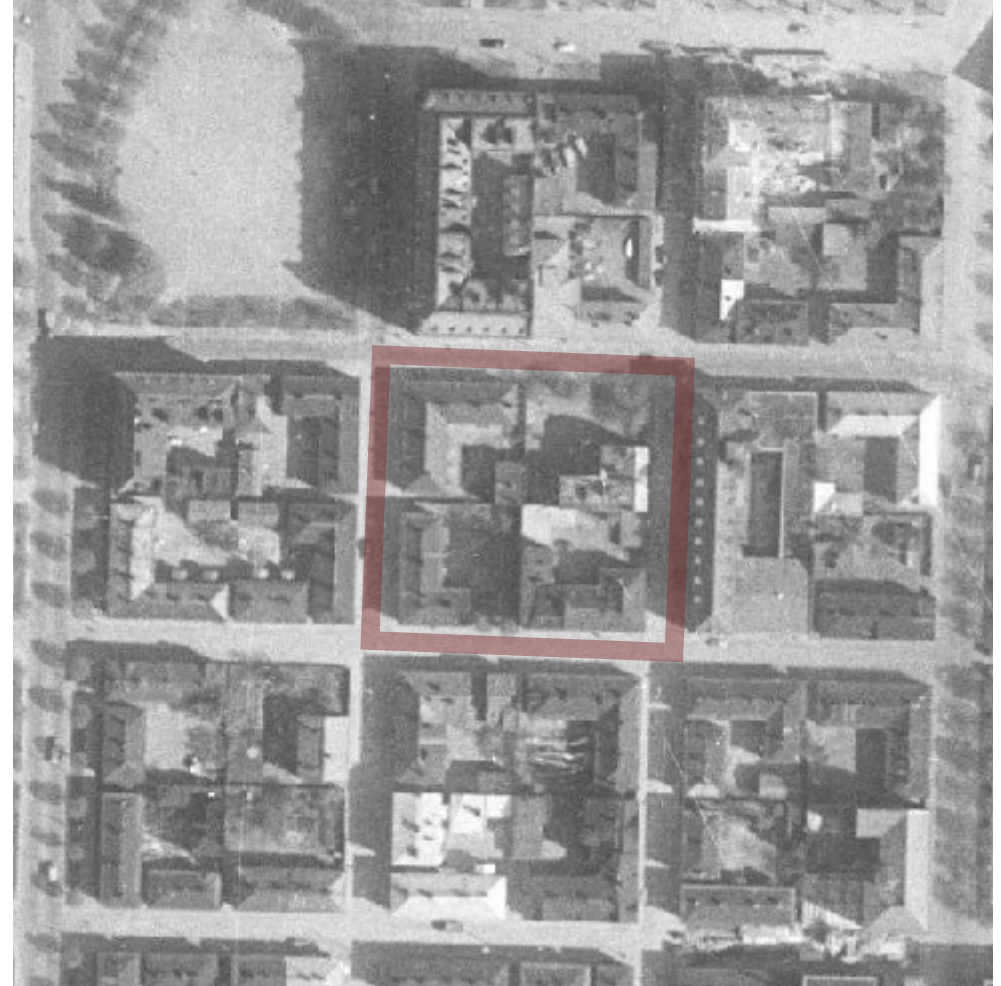
päähän vuonna 1898. Tammelaan rakennettiin ensimmäinen koulu vuonna 1911 ja kaupunginosaan nousi tehtaita umpikortteleihin ilman erityistä ohjausta.

Vuoden 1918 tapahtumat vaikuttavat kaupunginosaan voimakkaasti, kun suuri osa taloista paloi taistelujen tiimellyksessä. Tontit rakentuivat kuitenkin uudelleen 1920-luvun aikana. Tammela laajeni Salhojankadun itäpuolelle vuonna 1921. Tampereen kaupunki rakensi Tammelan pallokentän vuonna 1926. Tammelan itärajaksi vakiintui pitkäksi ajaksi Kalevan puistokatu, jonka itäpuoli rajautui peltomaisemaan. Tammelaan tuli myös jälleenrakentamiskauden rakennuskantaa talvi- ja jatkosotien pommituksissa tuhoutuneiden rakennusten tilalle. Kalevan kaupunginosan valmistuttua jälleenrakennuskaudella Tammelan itäpuolelle, alkoi Tammela näyttämään antiikkiselta ja epähygieniseltä ulkovessoineen. Pientä teollisuustoimintaa oli edelleen ympäri kaupunginosaa. Mäkipäänkadun - Salhojankadun -Tammelankadun kulmaan rakentui 1920-luvulla Kariston kenkätehdas, joka konkurssiin jälkeen myytiin kenkätehtailija Aaltoselle ja nimettiin Solenan kenkätehtaaksi vuonna 1934.

Antero Sirviön laatima vuonna 1966 voimaantullut tehokas asemakaava teki kaupunginosasta kerrostaloalueen. Asemakaavassa yhdistettiin useampia vanhoja kortteleita uusiksi suurkortteleiksi, muutettiin katuja kävelykaduiksi, sekä rajattiin rakennusalat kauas katutilasta ja muista rakennuksista. Asemakaavan ajatuksena oli ajan hengen mukaisesti tarjota tasa-arvoiset näkymät kaikille, funktionalismin alkupe räisiä ihanteita noudattaen. Asuminen ja teollisuus erotettiin toisistaan. Asemakaavanmuutos oli merkittävä, sillä se teki lopullisesti puukaupunginosasta betonikaupungin hävittäen perinteisen ruutuasemakaavan ja muuttaen Tammelan 6-7-kerroksisten betonitalojen kaupunginosaksi. Kaavaselostuksessa todettiin mm. että puistoja on niukasti, mutta alueen keskeisen sijainnin ja maan arvon huomioon ottaen niitä olisi muodos-

↑2 Ote Tammelan kaupunkirakenteesta vuodelta 1946. Rakennuskanta edustaa vahvasti puu-Tammelan aikakautta.

↑3 Ote Tammelan kaupunkirakenteesta vuodelta 1956. Rakennuskannassa ei ole huomattavissa merkittäviä muutoksia. Vuoden 1966 valokuvassa, jota ei ole esitetty tässä yhteydessä dokumentin huonon laadun vuoksi, tilanne on edelleen vastaavan kaltainen kuin vuonna 1956.

↑4 Ote Tammelan kaupunkirakenteesta vuodelta 1974. Ympäröivässä rakennuskannassa alkaa näkyä merkittäviä muutoksia, eli vuoden 1966 asemakaava on alkanut muuttaa Tammelan mittakaavaa matalista puurakenteisista umpikortteleista betonisiin kerrostaloihin.

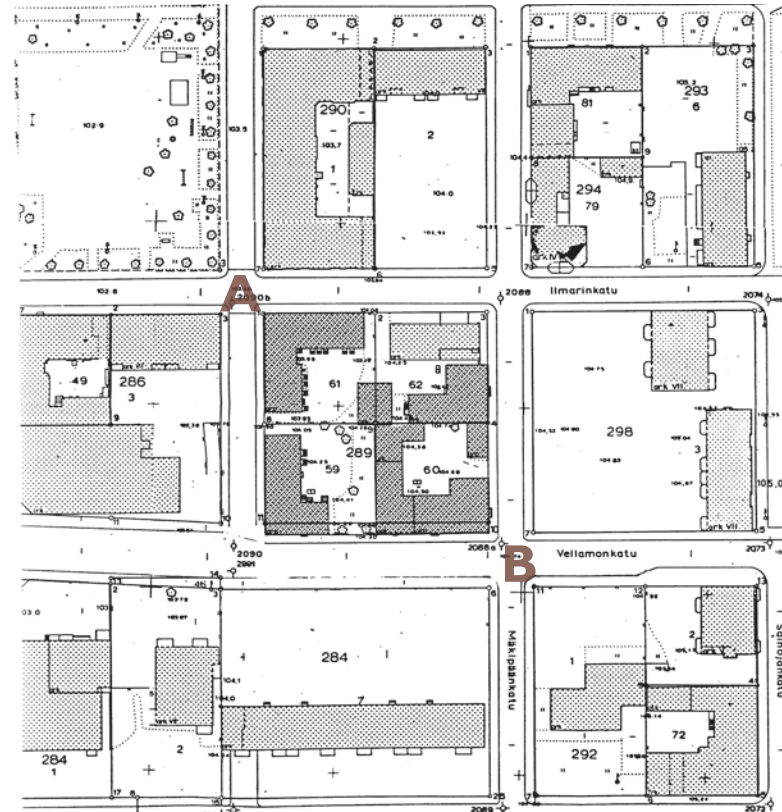

↑5 Ote Tammelan kaupunkirakenteesta vuodelta 1987, eli hieman ennen Vellamon päiväkodin ja Vellamokotien rakentamista. Kohdekorttelin lähiympäristössä se on ainoa kortteli, jossa on enää jäljellä matalaa puu-Tammelaa. Ainoastaan korkeammat kiviset kerrostalot kuten Pikilinna ja Voiman talo ovat säilyneet purkamiselta.

tettava tarkkaan harkiten. Selostuksessa todettiin myös, että kaupunkikuvaan vaikuttavat arkkitehtoniset seikat olivat pakostakin jääneet kaavamaisiksi ja karkeiksi. Kaavaselostuksessa tehtiin selkeä jako purettaviin puurakennuksiin ja säilytettäviin kivirakennuksiin. Purkamista perusteltiin mm. sillä, että alkuperäiset, vuosisadan vaihteessa rakennetut yksikerroksiset puurakennukset olivat yleensä huonokuntoisia ja ”teknillisiltä varusteiltaan puuttellisia ja uudistamisen tarpeessa”. Selostuksessa todetaan: ”Näyttää siltä, että ennen autoaikakautta rakennettujen kaupungiosien uudistamista ei voida tyydyttävällä tavalla suorittaa, jollei autokysymystä ratkaista selvällä ja jos niin tarvitaan, radikaalillakin tavalla. Saneeraus olisi alusta alkaen tähdättävä toteuttamiseen (=rakentamiseen) ja ongelmat olisi ratkaistava samanaikaisesti.” Miljöön merkitystä asukkaiden viihtyvyyteen ei pidä aliarvioida, mutta ikävä kyllä nykyinen tonteittain rakentaminen ”ei lupaa hyvää.” Uudisrakennusten ulkonäön ohjauksesta todetaan vain, että yksityiskohtaisia ”kauneusmääräyksiä” on koetettu välttää, jotta yksityisten talojen arkkitehtoninen ja käytännöllinen muotoilu olisi asemakaavamääräysten puolesta niin vapaata kuin mahdollista.

Tonttien autopaikkojen määrästä johtuvien vaikeuksien johdosta esitettiin kaavassa kaksitasoista liikennejärjestelyä Väinölänkadun ja Tammelantorin alapuolelle. Yksityiskohtaisen suunnittelun periaatteena oli, että asuntoalueilla vähintään kaksi vanhaa tonttia yhtyy ja että jokainen näin muodostettu uusi tontti pystyisi järjestämään autopaikkansa omalle tontilleen ajokadunvarteen, maan päälle ja että autopaikkojen riittävään lisäämiseen (1 auto/ asunto) luodaan mahdollisuudet. Kortteleiden sisäosat muodostettiin kaavassa autottomiksi oleskelu- ja leikkialueiksi ja niiden aitaaminen kiellettiin. Korttelipihojen keskelle jääneet vanhat kadut liitettiin tontteihin siten, että niitä tuli voida käyttää yleiseen jalankulkuun.

Kaavaselostus on kokonaisuudessaan tilastoinen vain yhdeksän konekirjoitussivun pituinen, joten se oli ajalle tyypilliseen tapaan melko ylimalkaisesti perusteltu lähinnä kustannustaloudellisesta näkökulmasta. Sirviön asemakaavan toteutuessa Tammelantorin ruutukaava hajosi varsin nopeasti. Vain alueen itä- ja pohjois-

↑6. Kohdetontin tilannekuva ennen asemakaavan muutosta vuonna 1989. Ympäristöstä kupunkirakenteesta voidaan huomata, että kohdetontilla sijainneet rakennukset olivat Tammelantorin kaakkoiskulman viimeisimpiä tyypillisiä puu-Tammelantorin rakennuksia. Kuvaan merkitty punaisilla kirjaimilla kohdat, joista on otettu viereisen sivun kuvat.

↗ Kuva 7. Ilmarinkadun ja Aaltosenkadun kulmasta (yläpuolinen kuva kohta A) kohti Ilmarinkatua. Taaempana näkyy Tammelantorin välimuuntoasema. Ajoitusaika-arvio: 1962, lähde: Siiri kuvapankki

↗↗ Kuva 8. Ilmarinkadun ja Aaltosenkadun kulmasta (yläpuolinen kuva kohta A) kohti Aaltosenkatua. Ajoitusaika-arvio: 1962, lähde: Siiri kuvapankki

→ Kuva 9. Vellamonkadun ja Mäkipäänkadun kulmasta kulmasta (yläpuolinen kuva kohta B) kohti Vellamonkatua. Ajoitusaika-arvio: 1980, lähde: Siiri kuvapankki

→ Kuva 10. Vellamonkadun ja Mäkipäänkadun kulmasta kulmasta (yläpuolinen kuva kohta B) kohti Mäkipäänkatua. Taustalla näkyy Akolinna. Ajoitusaika-arvio: 1962, lähde: Siiri kuvapankki

7

8

9

10

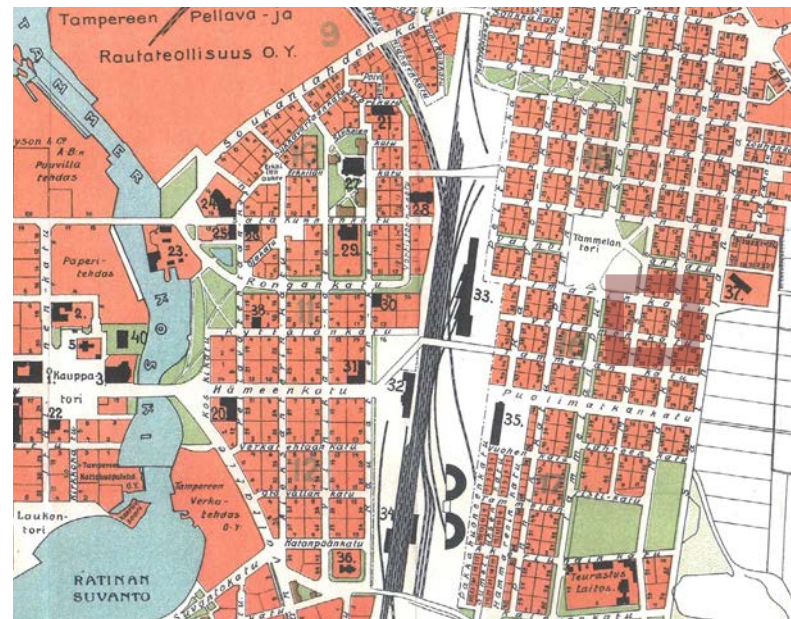
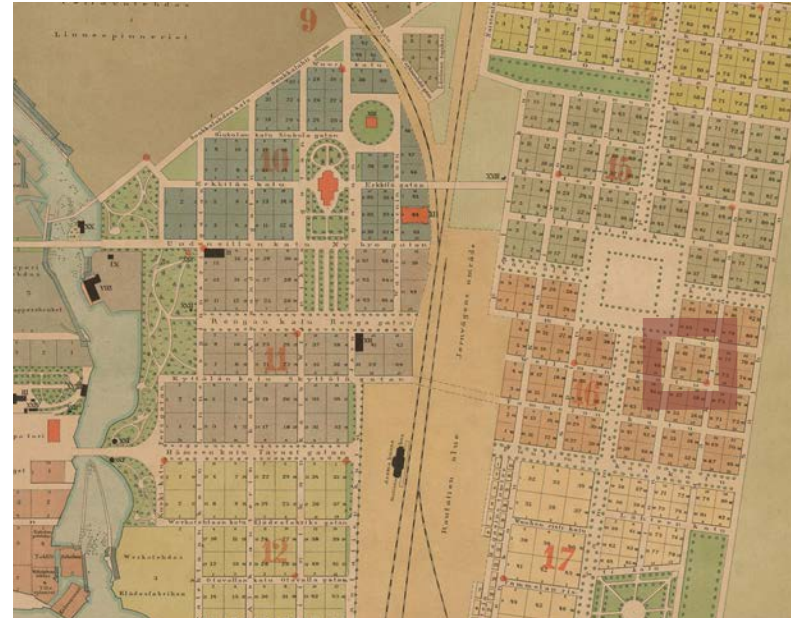
osiin jäi jäänteitä vanhasta puu-Tammelasta muun osan muodostuksessa lähes kokonaan tiili- ja betonirakennuksista. Rakennemuutos johti myös sosiaaliseen muutokseen, sillä vuokra-asujien kaupunginosasta tuli vähitellen omistusasuntojen yhteisö ja työläiskaupunginosa muuttui nuorten aikuisten ja toisaalta hyvin iäkkään väestön suosimaksi alueeksi.

KOHDETONTTI

Kohdetontti sijaitsee Tammelan torin läheisyydessä torin kaakkoiskulmaa kulmittain vastapäätä. Kohdetontilla sijaitsi Vellamon päiväkotien ja Vellamokotien rakentamiseen asti 2-3 kerroksisia puu- ja kivitaloja, joiden voidaan sanoa edustaneen tyypillistä puu-Tammelaa, löytyneiden arkistokuvien perusteella. Mielenkiintoisena lisänä kortteliston oletettuun käyttötarkoitukseen eli asumiseen tuo välimuuntoasema, joka on hahmotettavissa sivun 14 asemapiirustuksessa ja sivun 15 kuvassa 7 taaempana. Kuvassa 6 on esitetty myös sivun 15 valokuvien kuvienottopaikat.

KAAVATILANNE

Tontilla on voimassa oleva kaava vuodelta 2004, joka on sivulla 17. Kaavaa päivitettiin vuonna 2004 vuonna 2005 valmistuneen lisärakentamisen takia. Aiempi kaava vuodelta 1989 laadittiin päiväkodin ja seniorikohteen rakentamisen takia. Vanhasta kaavasta poistettiin mm. asemakaavamerkintä kytkinlaitokselle varatusta alueesta ja sen tilalle sallittiin rakentaa asuinkerrostalo vanhusten asuintarkoitusta varten.

- ↗ 11. Lambert Pettersonin laatima Tampereen asemakartta vuodelta 1896.
 → 12. Tampereen kaupungin asemakartta vuodelta 1928.

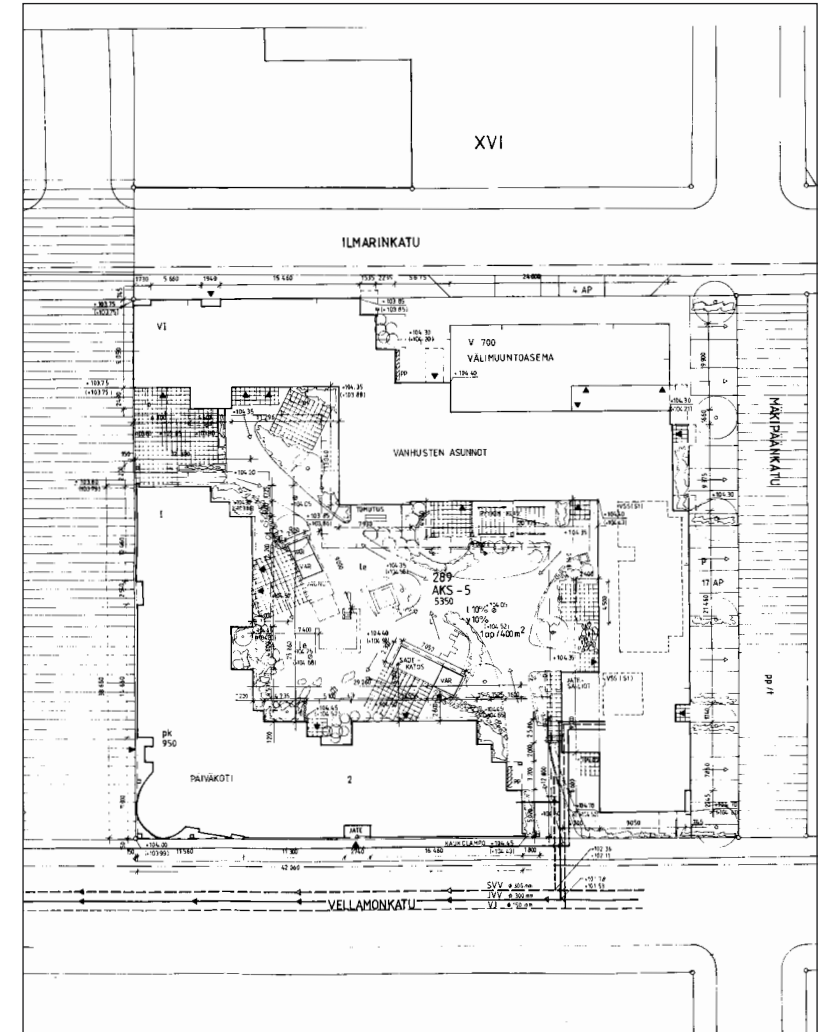
RAKENNUSTEN HISTORIA

KOHTEEN RAKENTUMINEN

Kohdetontille oli tarpeen sijoittaa päiväkoti vuoden 1990 Asuntomessujen takia ja korttelin suunnittelusta järjestettiin vuonna 1988 kutsukilpailu. Kilpailun voitti Arkkitehtitoimisto 8 Studio Oy (Mikko Kaira, Ilmari Lahdelma, Juha Luoma, Rainer Mahlamäki, Markus Seppänen, Timo Veijonsuo, Juha Luoma, Pekka Passinmäki, Inga Vuorinen, Matti Mastosalo). Päiväkodin suunnittelusta vastasin Juha Luoma ja Matti Mastosalo ja seniorien asuinrakennuksen suunnittelusta Markus Seppänen ja Inga Vuorinen.^{1,2} Sekä päiväkoti että seniorikoti toimivat edelleen alkuperäisissä käyttötarkoituksissaan.

TOTEUTUNUT SUUNNITELMA

Vellamon päiväkoti ja Vellamonkodit, eli senioreille tarkoitettu asuinkerrostalo, muodostavat ylisukupolvisen korttelin. Kohteet sijaitsevat Tammelan kaupunginosassa Tampereella Tammelan torin läheisyydessä. Kohdekorttelin luoteiskulma on kiinni Emil Aaltosen puiston kaakkoiskulmassa ja kohdetontin pohjoispuolelle sijoittuu Birger Federleyn suunnittelema, vuonna 1924 valmistunut ja nykyään suojeltu asuinrakennus Pikilinna. Tontin länsi-, etelä- ja itäpuolella sen sijaan sijaitsi 1960- ja 1970-luvuilla toteutettuja avokortteleita, joissa korkeat betonirakenteiset lamellikerrostalot ja avarat parkkialueet muodosisivat kontrastin umpikorttelirakenteelle. Vuoden 1991 Arkkitehti-lehden julkaisussa (4-5) suunnittelijat ovat kommentoineet massoitteita seuraavasti: ”Tammelantorin nurkka tuli rakentaa selväksi tilanrajaajaksi viereisten rakennusten korkeudet huomioon ottaen. Kortteli oli ratkaistava periaatteessa umpikorttelin tavoin, mutta varsinkin eteläsvultaan selvästi perinteistä umpikorttelia ilmavampana”.

1 Seppänen & Luoma 1991, s. 93-97

2 Koitto, s. 14

↑14. Asemapiirustus 1990.

Toiminnallinen suunnittelu oli merkityksellisessä roolissa tontilla: kaksi erilaista toimintoa tuli sijoittaa samalle tontille ja tontilla sijainnut Tammelan välimuuntoasema toivottiin säilytettävän. Välimuuntoasema sijaitsi tontin koilliskulmassa ja vaikutti luonnollisesti asuinkerrostalon massoitteeluun, jolloin uuden rakennusmassan hahmo on väistänyt muuntoaseman. Tämä puolestaan on vaikuttanut sisäpihan tilojen ja toimintojen suunnitteluun. Suunnittelun tavoitteena oli ylisukupolvisuus, edellytykset sosiaaliseen kanssakäymiseen, mutta sitä ei haluttu pakottaa. Tämä johti osaltaan kahden erillisen rakennusmassan kokonaisuuteen.³

Umpikorttelimainen tunnelma on kuitenkin saavutettu sillä, että kaikki tontin kulmat on rakennettu. Erityisesti Aaltosenkadun sivu ja Altosenkadun ja Vellamonkadun kulma muistuttavat aiemmin paikalla sijainneista puutaloista mittakaavansa ansiosta. Rakennukset erottava sisäpiha luo diagonaalisen reitin tontin länsilaidalta eteläpuolelle. Senioriasuinrakennuksessa yhteistilat on toteutettu maantasokerrokseen sisäpihaa kohden. Samoin päiväkodin tilat avautuvat sisäpihan suuntaan. Molempien rakennusten pääsisäänkäynnit on sijoitettu kadunpuoleisille sivuille, jolloin sisäpihalla on mahdollisuus tarjota sisäpihan käyttäjille intiimimpi kokemus jaetusta tilasta. Julkisivusuunnittelulla on korostettu umpikorttelin luonnetta mikä näkyy katujulkisivuissa muurimaisina ja selkeinä pintoina, kun taas sisäpihan ilme haluttiin kevyemmäksi ja monimuotoisemmaksi. Myös julkisivumateliaaleissa on huomioitu välitön ympäristö ja sisäpihan julkisivuissa materiaaleiksi valikoitui päiväkodissa puu ja asuinrakennuksessa rappaus sekä laatoitettua pintaa. Ajan tyyllille tyypilliseen tapaan metalliset rakenteet esimerkiksi parvekkeissa ja sisäänkäyntikatoksissa on jätetty näkyviin. Kohteen katujulkisivujen päämateriaaliksi valittiin puhtaaksimuurattu, värjätty betoniharkko, joka osaltaan ottaa kantaa lähikortteleiden vanhemman rakennuskannan punatiilisiin julkisivuihin ja toisaalta 1960- ja 1970-luvun rakennuskannan betoniin julkisivuihin.⁴

3 Seppänen & Luoma 1991, s. 93-97

4 Seppänen & Luoma 1991, s. 93-97

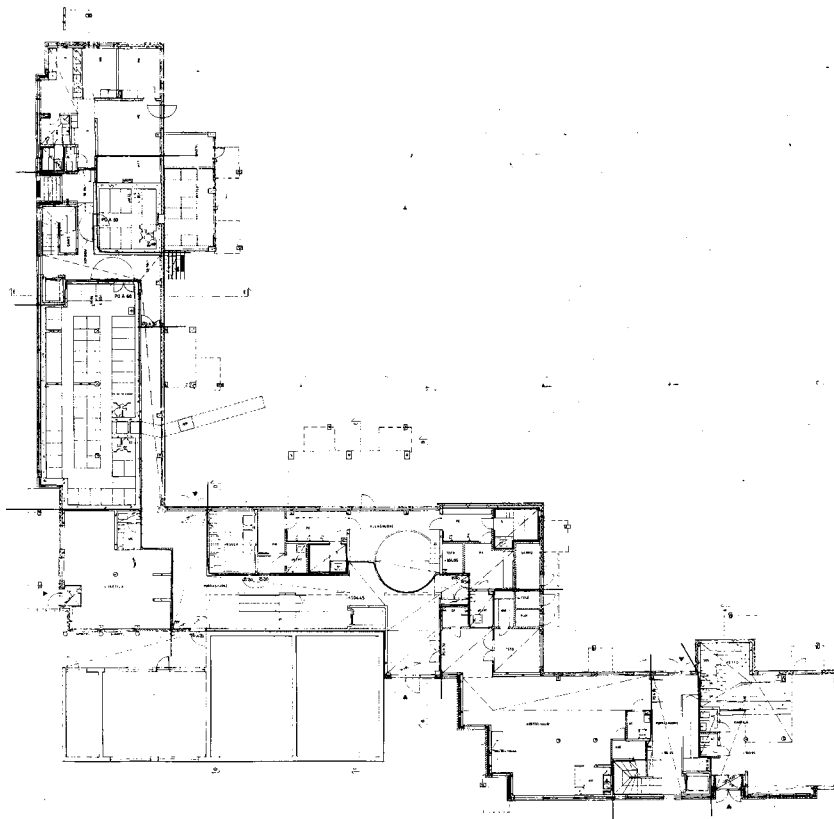
SENIOREIDEN ASUINTALO

Senioreiden asuintalon selkeänä tavoitteena suunnittelijoilla oli luoda kodinomainen ympäristö laitospäiväkodin sijasta, jota pohjustetaan ansiokkaasti vuoden 1991 Arkkitehti-lehden kohde-esittelyssä.⁵ Yhteiskunnallinen muutos ikäihmisten kasvavan joukon edessä ja toisaalta hyvän elämän edellytysten jatkaminen elikaaren loppupäähän on koettu merkittäväksi suunnitteluparadigmaksi jo 1990-luvun alkupuolella, johon arkkitehtien tulisi pystyä vastaamaan. Suunnittelijat kokivat haastavaksi asetelman, jossa on pyrkimys luoda koti hoitolaitoksen sijaan. Suunnittelijat vertaavat kohteen rinnastuvan ennemmin julkiseen rakennukseen, kuten kouluun, yksityisten asuntojen sijaan.

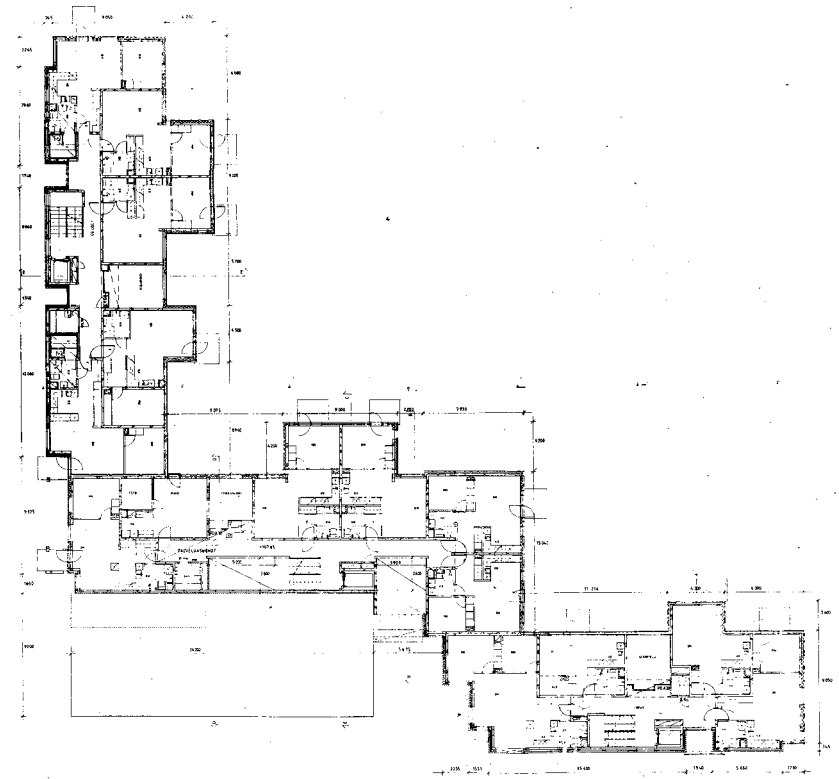
Asuinrakennus muodostuu kolmesta asuinyksiköstä, joissa kaikissa on oma porraskäytävänsä, mikä korostaa rakennuksen kerrostalomaisuutta. Kahteen yksikköön suunniteltiin asukkaiden yhteisöllisyyttä tukevat askarteluhuoneet ja palveluasumisen yksikköön ruokailutila keittokomerolla ja takkahuoneella. Porrashuoneet, valaukset ja suuri osa käytävistä sijoitettiin kadun puolelle, mikä mahdollistaa asuntojen avautumisen rauhallisemmalle ja valoisammalle sisäpihalle. Kaikki porrahuoneet ovat rakennuksen ensimmäisestä kerroksesta sisätilojen kautta yhteyksissä toisiinsa ja ensimmäisessä kerroksessa sijaitseviin yhteistiloihin. Yhteistiloiksi suunniteltiin Ilmarinkadun suuntaan avautuva kortteliklubi, allashuone sekä kahvila, joka sittemmin on muutettu kaikille avoimeksi ravintolatilaksi. Mäkipäännäkkäden suuntaan ensimmäiseen kerrokseen suunniteltiin myös yksi myymälätila. Vuoden 1989 suunnitelmissa tontin koilliskulmassa näkyvä välimuuntoasema.

Suurin osa asunnoista on 2h+kk -tyyppiä, mutta näiden lisäksi asuntovalikoimasta löytyy yksiöitä ja kolmioita. Esteettömyyteen kynnysten ja kylpyhuone- sekä käytävätilojen väljyyden osalta on kiinnitetty erityistä huomiota.

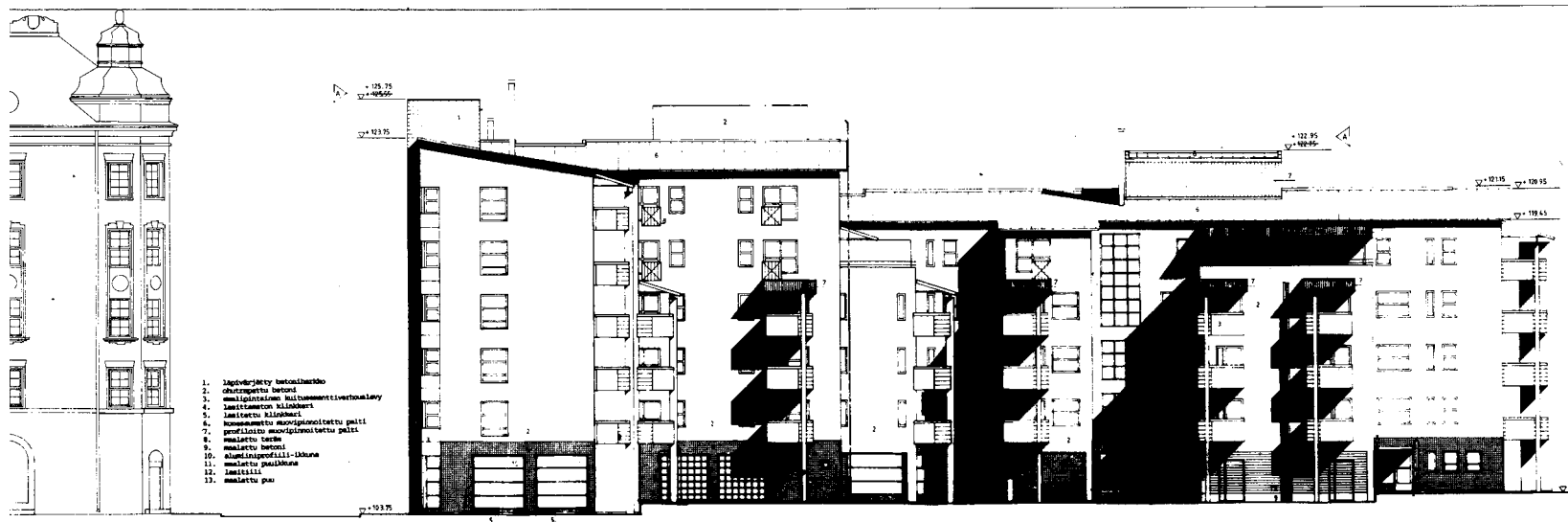
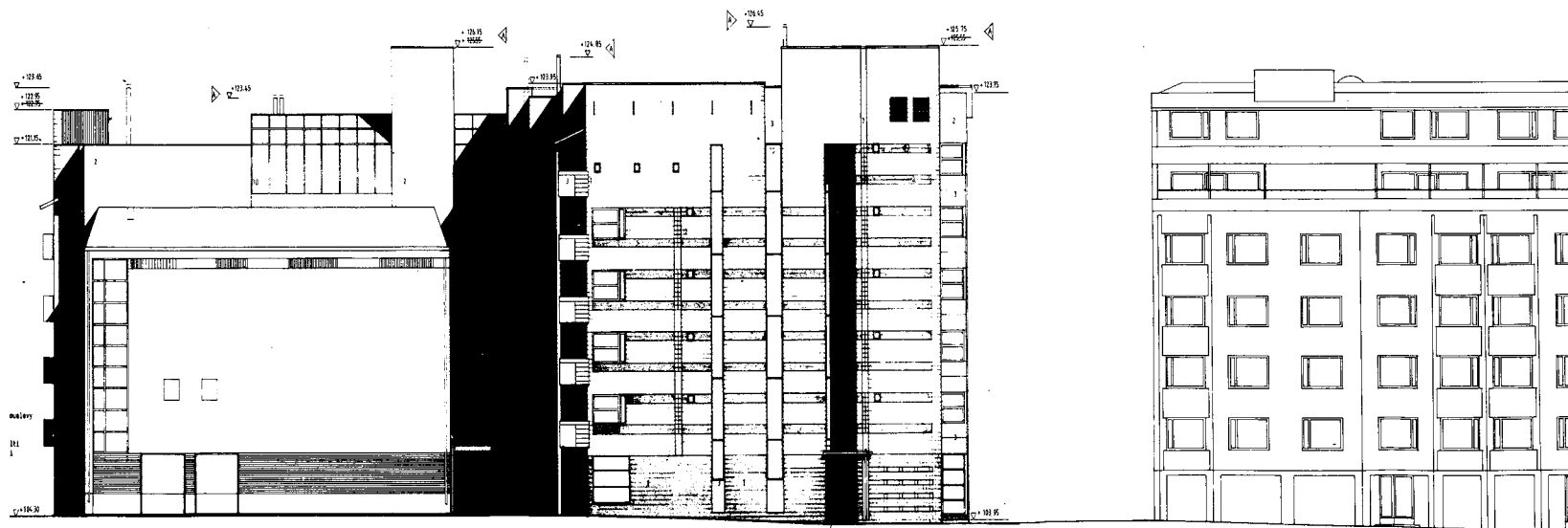
5 Luoma & Mahlamäki 1991, s. 93-97

↑15. Pohjapiirros 1. kerros. Kolme sisäänkäyntiä ja asumisyksikköä, tai "lamellia". 1. kerrokseen sijoittuvat myös yhteistilat, väestönsuoja sekä liiketilat.

↑16. Pohjapiirros 2. kerros. Valtaosa asunnoista avautuu sisäpihalle. Käytävät, valaUKot ja portaat kadun puolella, tehden Ilmanrinkadun julkisivusta ja sisäpihan julkisivuista yksityisemmät ja "asuinkerrostalomaisemmat".

↑↑17. Julkisivu pohjoiseen Ilmarinkadulle. Vasemmalla etualla näkyy paikalleen jätetty vanha välimuuntoaseman rakennus. Oikealla vanhempi elementtirakennus.

↑18. Julkisivu länteen Aaltosenkadulle. Vasemmalla napurirakennus Pikilinnä. Julkisivusta puuttuu päiväkotirakennus, joka sijoittuu oikealle etualalle.

↑19. Näkymä Ilmarinkadun ja Aaltosen kadun risteyksestä. Kadulta sisäänkäynti porrashuoneisiin sekä liiketiloihin. Kulmasta näkyy julkisivun vaihtuminen ”julkisesta” ”yksityiseen”. Materiaali ja mittakaava muuttu arkisemmaksi.

↑20. Näkymä sisäpihalta. Yleisilme on yksityisempi ja asuinrakennusmaisempi kuin kadunpuoleinen julkisivu. Kuvassa 1. kerroksessa puuverhoiltu tila on vuonna 2004 muutettu jätevarastosta ulkoiluvälinevarastoksi. Samana vuonna on muutettu asuinkerroksissa olevat asukkaiden yhteistilat (askarteluhuone, takkahuone, kirjasto) asutokäyttöön, 9-ruutuisista ”julkisemman” tilan ikkunoista tuli asunnon huoneen ikkunat.

↑ Kuva 21. Päiväkotirakennus Aaltosenkadun ja Vellamonkadun risteyksestä nähtynä. Kulmassa näkyy leikkisalin kaareva seinä. Päiväkoti valokuvattu peruskorjauksen (2021) jälkeen.

↑ Kuva 22. Päiväkotirakennuksen julkisivu länteen, Aaltosenkadulle päin. Julkisivut kadulle suljetumpia ja hieman muurimaisia. Värimaailma ja materialiteetti heijastelee ympäristöä. Päiväkoti valokuvattu peruskorjauksen (2021) jälkeen.

PÄIVÄKOTI

Suunnittelijat Seppänen ja Luoma kertovat että päiväkodin julkisivun värivalinnat ja yksityiskohtien leikkisyys kertovat rakennuksen käyttötarkoituksesta. Rakennusmassan muurimainen katujulkisivu muodostaa kontrastin sisäpihan puuverhoilluille julkisivuille. Myös massan korkeus pienee sisäpihaa korden, mitä havainnollistaa leikkauspiirustus sivulla 31. Mittakaavan muutos on sopiva lapsille tarkoitettuun ympäristöön ja mahdollistaa valon paremman pääsyn sisäpihan sisänurkkaa kohden. Umpikorttelin ja yhteisen sisäpihan suunnittelussa tavoiteltu myös paikallisen mikroilmaston luontia.

Rakennus jakautuu toiminnallisesti kahteen siipeen, joita yhdistää tiloja halkovat selkeät käytävät ja rakennuksen lounaiskulmassa sijaitseva yhteistila. Toiminnalliset päätilat rajautuvat länsi- ja eteläseinustoille, jolloin käytävä on lähellä sisäpihaa ja sinne on saatu avattua useita sisäänkäyntejä. Selkeys ja rationaalisuus pohjatason suunnittelussa oli selkeään orientoitavuuteen liittyvä tekijä, kuin myös tarpeen niukan suunnittelualan takia. Myös pohjapiirustustasolla rakennuksessa on havaittavissa leikkisyyttä: yhteistila muodostuu simpukkamaisesta spiraalista, jonka keskiössä on pieni näyttämö. Sivujen 30-31 leikkaus- ja julkisivupiirustuksissa leikkisyyttä voi nähdä alakattojen muotoilussa ja kahdessa tornimaisessa aiheessa, jotka molemmat on sijoitettu keskeisesti ja diagonaaliin rakennusmassan kulmaan suhteutettuna. Korkeampi näistä on sijoitettu pienen näyttämötilan jatkumoksi läpi yläpohjan, ja se toimii myös salin kattoikkunana.⁶

VUODEN 2004 MUUTOSTYÖT JA LAAJENNUS

Vuodelle 2004 merkityissä piirustuksissa merkittävin muutos on että tontin koilliskulmassa sijaitseva vanha välimuuntoasema on merkitty purettavaksi ja sen tilalle on suunniteltu viisikerroksinen täydennysrakennusosa. Pohja-alaltaan täydennysrakennus vastaa

välimuutosaseman mitoitusta. Rakennuksen kaksi ensimmäistä kerrosta suunniteltiin hammaslääkäriasemaksi ja kolme ylintä kerrosta asuinkerroksiksi. Vuokra-asuntoja suunniteltiin 12 kpl ja ne ovat 2h+kk tyyppiä, kuten vanhemmassakin osassa. Uusiin asuntoihin suunniteltiin laadukkaaseen asumiseen liittyviä ominaisuuksia, kuten täyslasitetut parvekkeet, korkeat olohuoneen ikkunat, vaatehuoneita sekä yhteen asuntotyyppiin sauna.

Ensimmäiseen kerrokseen sijoitettiin myös uusi väestönsuoja. Pienessä kellaritilassa sijaitsee lämmönjakohuone sekä tekniset tilat. Lisärakennuksen asuintilat on liitetty porrashuoneen kautta keskimmaiseen asuinkompleksiin ja lisäosa muodostaa toiminnallisesti hyvin olemassa olevaa osaa täydentävän kokonaisuuden. Lisäosan suunnitteli LSV arkkitehdit ja pääpiirustuksissa suunnittelijaksi on merkitty Markus Seppänen, joka vastasi myös vuoden 1990 asuinkerrostalon suunnittelusta. Lisärakentamista tehtiin 1325 kerrosalaneliömetrin edestä.

Muita muutoksia lisärakentamisen yhteydessä toteutettiin vuonna 1990 rakennettuun senioreiden asuintalon kortteliklubiin ja jätehuoltoon liittyen. Klubitila muutettiin vastaaottotiloiksi: suurehko tila pilkottiin pienemmiksi toimistotiloiksi. Jätevarasto otettiin käyttöön ulkoiluvälinevarastona ja jätehuolto siirrettiin tontin kaakkoiskulmaan kadun varteen syväkeräysjärjestelmänä. Asuinkerroksissa sijaitsevat asuikkaiden yhteistilat - askarteluhuoneet, takka huoneet ja kirjastot - otettiin viereisten asuntojen käyttöön: seinä käytävälle ummistettiin ja tila avattiin viereiseen asuntoon.

Laajennus liittyi olemassa olevaan rakennukseen kiinni kokonaan kahdelta julkisivulta niin, että rakennusten porraskäytävät ja porrashuoneet yhdistyivät. Uuden laajennuksen sekä olemassa olevan rakennuksen porrashuone- ja käytävätilat varustettiin automaattisella sammutuslaitteistolla (sprinklaus).

Koska Vellamokotien kortteli sijaitsee ruutukaava-alueella siirty-

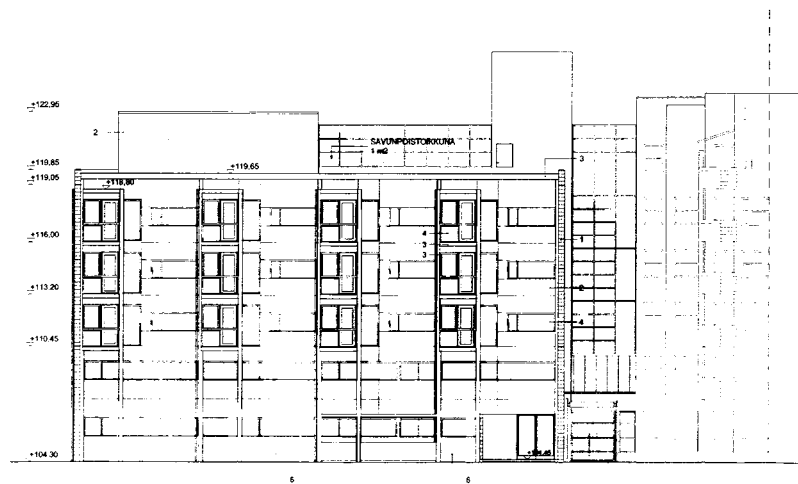
↑Kuvat 23. Näkymä Ilmarinkadun ja Mäkipäänkadun risteyksestä. Kulmassa vuonna 2004 rakennettu täydennysrakennus, joka liittyy vuonna 1990 rakennettuun rakennukseen. 1. ja 2. kerroksessa hammashoitolan tilat, 3.-5. kerroksissa Vellamokotien asuntoja. Täydennysrakennuksen paikalla oli tiilinen välimuuntoasema vuoteen 2004 asti.

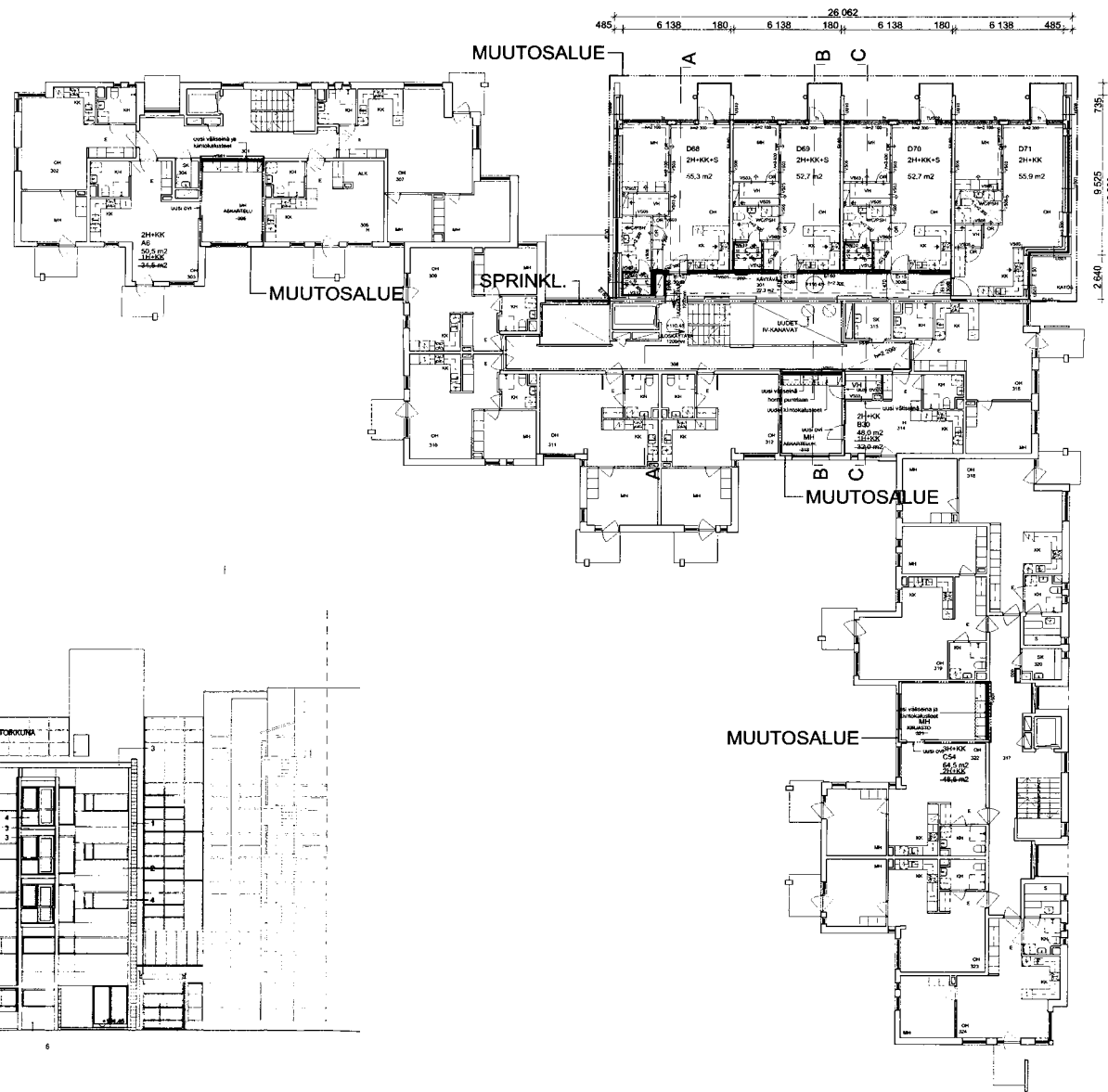
↑ Kuva 24. Laajennusosa (vihertävä seinä) liittyminen vuoden 1990 rakennuksen porrashuoneeseen. 1. ja 2. kerroksessa hammashoitola, 3.-5. kerroksissa asuntoja. Hammashoitolan IV-kanavat kulkevat porrashuoneen valokuilussa.

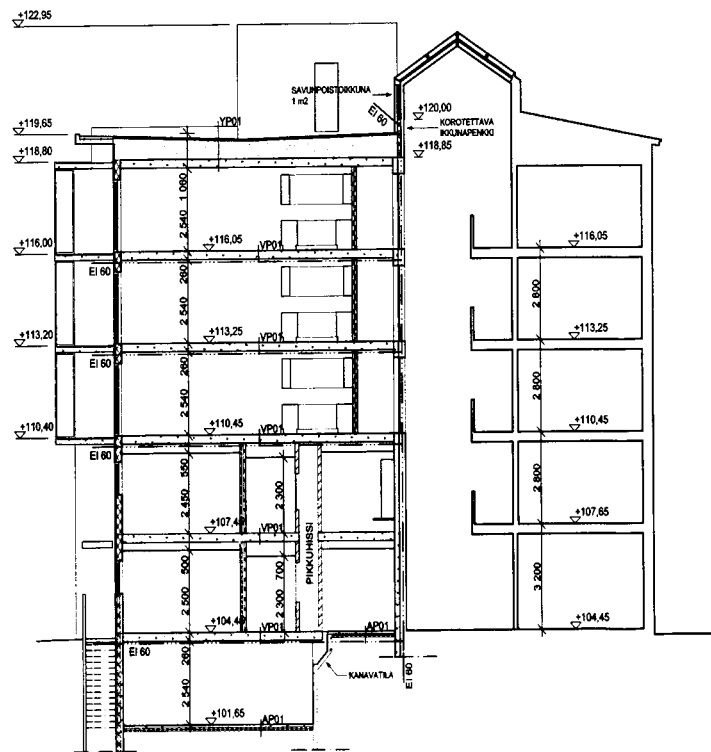
↑ Kuva 25. Laajennusosan (2004) liittyminen seniorikotiin (1990). Liitoskohdan kummallakin puolella sisäänkäynnit hammashoitolaan ja seniorikotiin.

↑26. Julkisivukuva pohjoiseen Ilmarinkadulle. Täydennysrakennus vuodelta 2004.

↑27. 4.kerroksen pohjapiirustus vuoden 2004 muutoksesta. Välimuuntoaseman paikalle koilliskulmaan on rakennettu täydennysrakennus, joka asuntokerroksissa yhdistyy olemassa olevaan rakennukseen.

↑28. Laajennusosan leikkaus B-B. Leikkauksesta näkyy liittyminen ja alisteinen koko olemassa olevaan rakennukseen nähden. Leikkauksessa myös vanhan rakennusmassan poorashuonen valoaukko.

mäkohdassa, jossa vanhat umpikorttelit ja uudet betoniset lamellitalot kohtaavat, on korttelin laajennusosassa, kuten vanhemmassakin osassa, seurailtu materiaalien ja värien puolesta naapuritalojen ratkaisuja. Julkisivujen hamaat puhtaaksi muuratut betoniharkkoseinät viittaavat viereisten elementtitalojen betonipintoihin, kun taas emalipintaiset tummanpunaiset kuitusementtilevyt viittaavat naapuritalojen punatiilipintoihin. Puhtaaksi muuratut betoniharkkoseinät tuovat päätyjulkisivuihin paikalla rakentamisen käsityön leiman.⁷

⁷ Seppänen, 2006, s 52-53.

Laajennusosan luonteesta ja sijainnista korttelirakenteessa johtuen asunnot avautuvat Ilmarinkadulle päin, tuoden korttelin katujulkisivuun vaihtelevuutta ja aktiivisuutta, kun asuntojen oleskelu olohuoneessa ja täyslasitetuilla parvekkeilla näkyy kadulle.⁸

VUODEN 2014 MUUTOSTYÖT PÄIVÄKODISSA

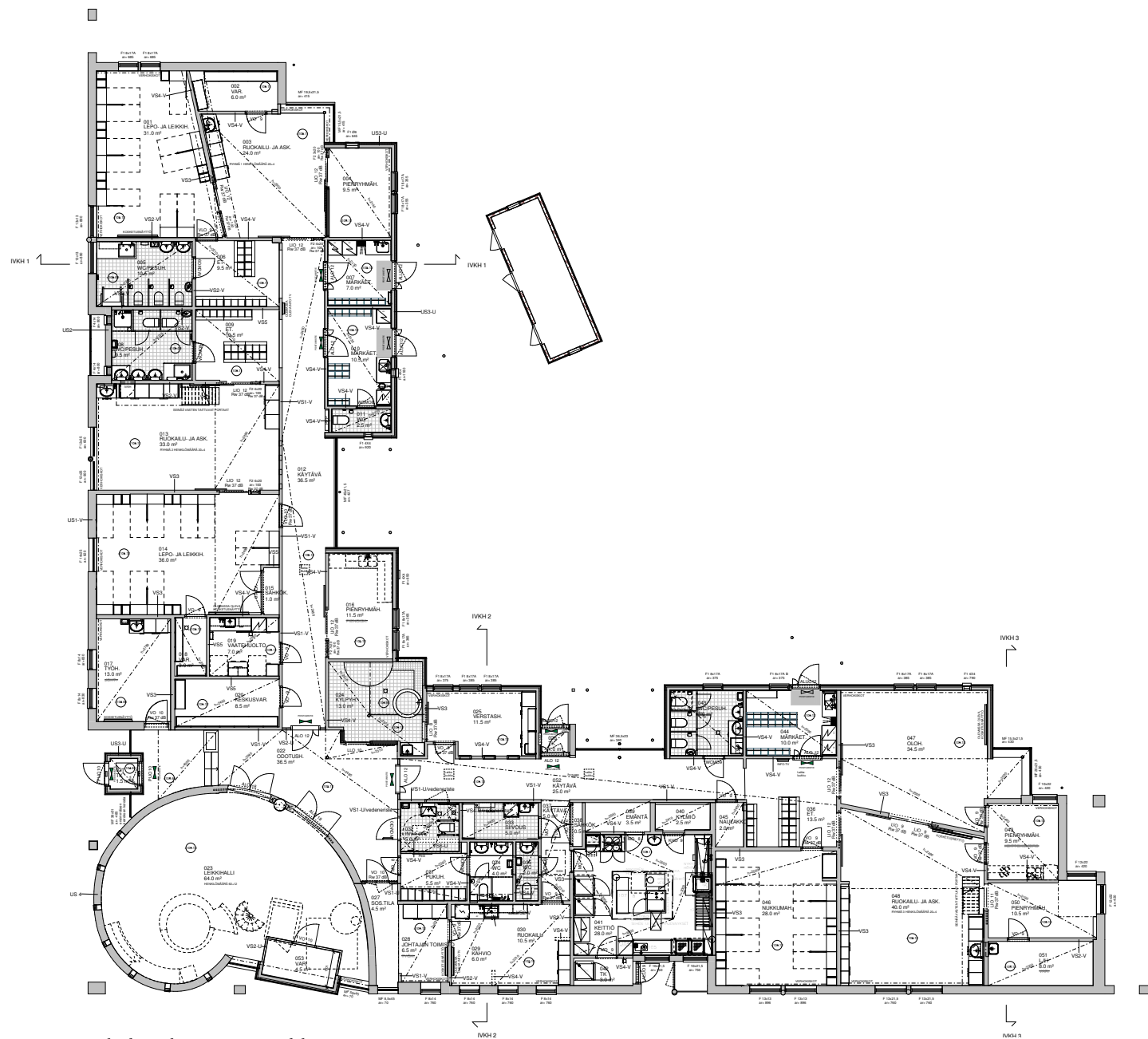
Korttelin sisäpihalla sijaitsi ennen vuoden 2014 muutosta kaksi kylmää varastorakennusta, jotka ovat olleet päiväkodin käytössä. Yhtä sisäpihalla olevaa kylmää varastorakennusta laajennettiin muutoksen yhteydessä, toinen varastoista purettiin. Vapautunut tila otettiin päiväkodin pihakäyttöön. Päiväkotirakennuksen sisäpihan puoleiset lasikatokset uusittiin ja päiväkodin eteläjulkisivulle keittiötilojen yhteyteen rakennettiin kylmä varastotila julkisivua vasten. Sisäpihaa kunnostettiin muutosten yhteydessä. Muutokset suunnitelti Arkkitehdit Kontukoski.

VUODEN 2021 MUUTOSTYÖT PÄIVÄKODISSA

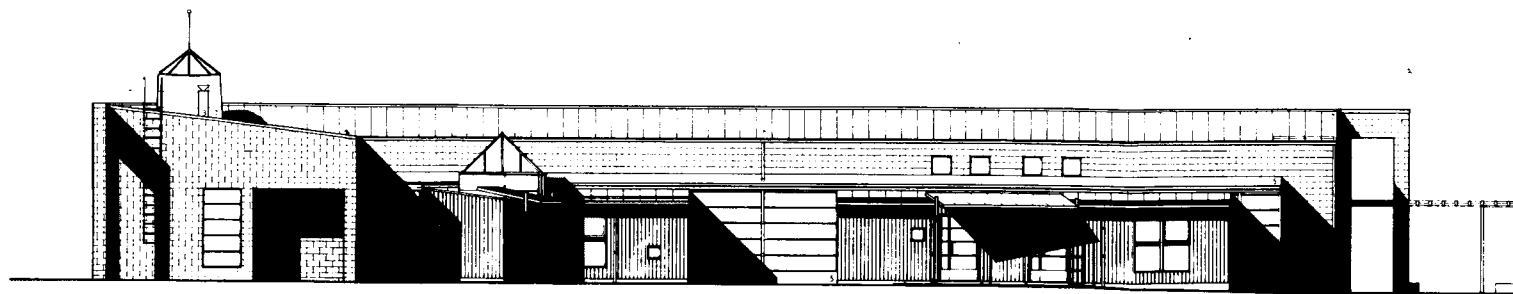
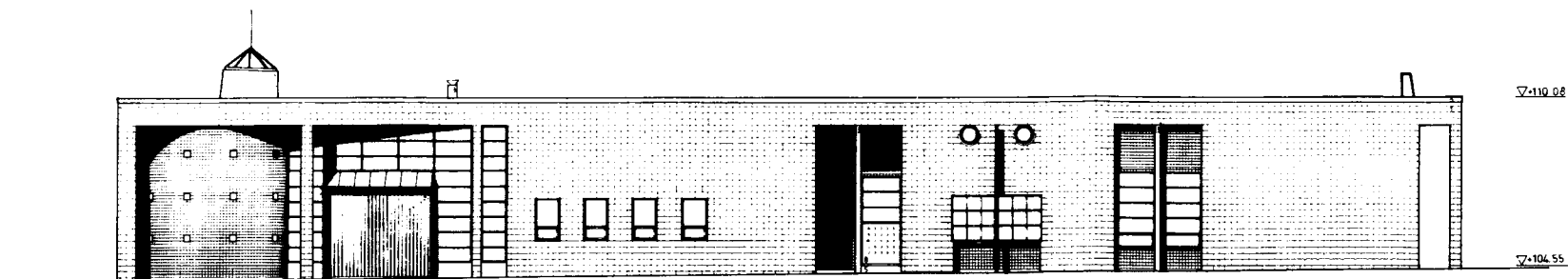
Vellamon päiväkodissa tehtiin laaja peruskorjaus vuonna 2021. Päiväkoti otettiin muutosten valmistuttua uudelleen käyttöön vuoden 2022 syksyllä. Peruskorjauksen suunnittelusta vastasi arkkitehtitoimisto Q-ARK. Peruskorjaukseen sisältyi sisätilojen toimintojen ja pintojen uudistaminen sekä energiatehokkuuden parantaminen, joista jälkimmäiseen liittyen rakennettiin 3 ilmanvaihtokonehuonetta, uusittiin yläpohja sekä julkisivun ikkunat ja ovet.

Merkittävä ulkoa päin näkyvä muutos on ivkh:n kohdalta n. 0,5-1,0m korotettu vesikatto, siihen liittyvät kookkaat puhalluslaitteet, sekä päiväkodin salin kattoikkunan purkaminen, joka näkyi kadulle vesikatolla sijaitsevana pienenä leikkisänä tornina. Lisäksi sisäpihan julkisivun puuverhous ja sisäänkäyntikatokset on uusittu.

⁸ Seppänen, 2006, s 52-53.

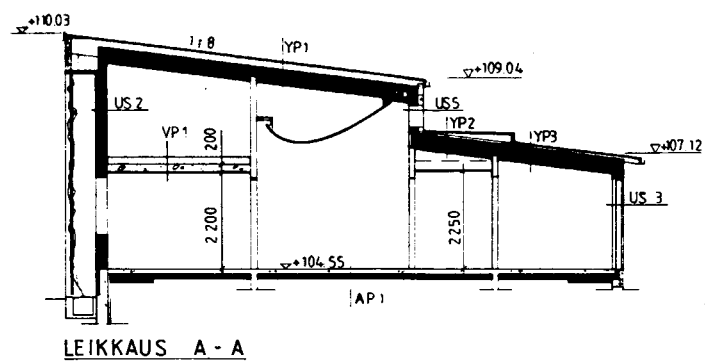

↑30. Päiväkodin pohjapiirustus vuodelta 2021.

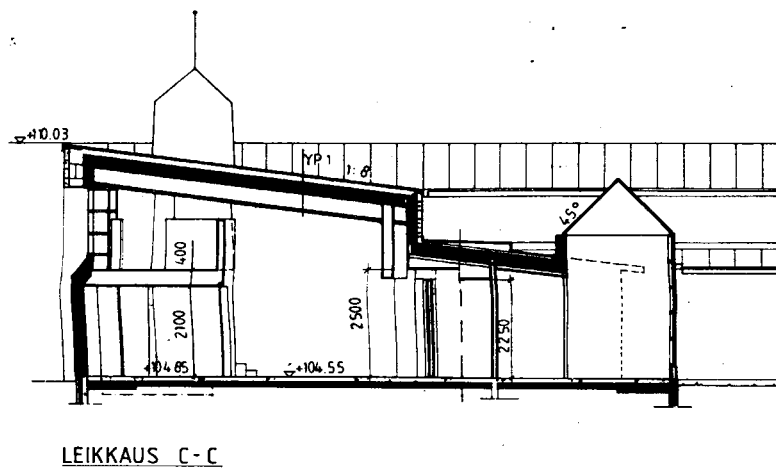
↑↑31. Julkisivu etelään Vellamonkadulle vuodelta 1990.

↑32. Julkisivu itään sisäpihalle vuodelta 1990.

LEIKKAUS A - A

↑33. Leikkaus A-A vuodelta 1990.

LEIKKAUS C - C

↑34. Leikkaus C-C vuodelta 1990.

RAKENNUSTEN NYKYTILA

ULKOARKKITEHTUURI

Vuonna 1990 rakennettujen rakennusten hallitsevin ulkoarkkitehtoninen ominaisuus on niiden kadunpuoleisen muurimaiset betoniharkkoiset julkisivut. Julkisivujen päämateriaali on betoniharkko punaisen ja vaaleanharmaan (betonin) sävyisenä (kuvat 39-41). Vuoden 2004 täydennysrakennuksessa on käytetty samantyyppistä betoniharkkoa, mutta sen sävy on vaaleamman harmaa, josta syntyy mielikuva ”uudemmassa” tai ”puhtaammasta” julkisivusta ja vastaavasti vanhempi julkisivu näyttää uuden rinnalla hieman likaiselta. Rakennusajankohdan valokuvista (esim. Arkkitehti-lehti 1991) on kuitenkin nähtävissä että harmaan harkon sävy on alunperinkin ollut tummempi. Korttelin ”ulkokuorta” ja sen muurimaisuutta korostavat porttimaiset ja muurimaiset elementit päiväkotirakennuksen julkisivun jatkeena (kuva 41). Kaiken kaikkiaan kadunpuoleiset julkisivut ovat silmämääräisesti hyvässä kunnossa, poislukien muutamat kosteudesta johtuvat valumajäljet.

Seniorikodin vaaleiden betonielementtien julkisivujen esteettinen kunto on silmämääräisesti heikompi, erityisesti kadun puolella ja lähempänä vesikattoa. Tummuneet kohdat ovat todennäköisesti seurausta räystäättömyydestä ja kosteudelle altistumisesta. Käsittelemättömille ja vaaleille betoniosille tummuminen on tiettyssä määrin ajansaatossa myös luonteenomaista. Myös vaaleimmat klinkkeripäällysteiset osat ovat hieman tummuneita, erityisesti saumojen kohdalta. Parvekkeiden valkoiset kaidelevyt ovat monesti kulmista rikkoutuneet, betoninen parvekelaatta on kosteudesta tummunut ja otsapinnoissa on paikoin nähtävissä pientä vihertävää kasvustoa.

Seniorikodin sisäpihan sisääkäyntikatoksissa on enemmän kulumaa. Vaaleanpunaisista teräspilareista väri on kulunut ja katoksen betonisilla otsapinnoissa näkyy tummia valumajälkiä sekä kasvustoa (kuva 44). Kulumaa ja maalin hilseilyä on myös puuverhoillussa varastossa ja sen ovissa (kuva 20). Muilta osin julkisivut ovat silmämääräisesti rakennuksen ikää vastaavassa kunnossa.

Vuoden 2004 täydennysrakennus on ikänsäkin puolesta hyvässä kunnossa. Merkittävin silmiin pistävä muutos on Ilmarinkadunpuoleisen kellarin teknisiin tiloihin johtavan portaikon ympärillä olevat tummuneet pinnat, jotka johtuvat vesikaton syöksytorvesta. Syöksytorveen oletettavasti yhtyy myös portaikon katoksen vedenpoisto. Veden poistumisessa on kuitenkin kyseisessä liitoksessa haasteista, jonka takia vettä roiskuu betonipieleen, aiheuttaen tummia roiske- ja valumajälkiä.

Mikäli seniorikodin yleisilmettä haluaa parantaa, voisi harkita sisäänkäyntikatosten uusimista tai korjaamista niin, että tunnistettavat elementit säilyvät, kuten sisäpihan vaaleanpunaiset pilarit. Katosten vedenpoistojärjestelmä olisi syytä rakistaa erityisesti niissä kohdin, joissa on roskejätkijä. Parvekkeiden osalta voisi harkita rikkinaisten levyjen uusimista sekä parvekelaatan otsapinnan pesua ja mahdollisesti maalaamista tai pellittämistä. Lisäksi julkisivuja tai sen osia voi puhdistaa erityisesti sieltä, missä valumajälkiä tai muuta kertynyt likaa on.

Päiväkoti on peruskorjattu vuonna 2021 ja siten materiaaleja sekä rakenteita on uusittu tarpeellisilta osin. Ulkoisesti rakennus vastaa enimmäkseen alkuperäisiä suunnitteluratkaisuja.

SISÄARKKITEHTUURI

Vuonna 1990 rakennetun seniorikodin merkittävimmät sisätilojen muutokset on tehty vuoden 2004 laajennuksen yhteydessä. Muutoksessa jokaisessa kerroksessa ja rapussa sijaitsevia yhteistiloja muutettiin asuntojen käyttöön.

Tämä on muuttanut sisätilojen luonnetta. Alkuperäisiin suunnitteluratkaisuihin on kuulunut nimeomaan yhteisöllisyyttä parantavia tiloja: takkahuone, kirjasto sekä askartelutila - omansa kussakin kerroksessa. Tällä hetkellä yhteistiloina toimivat 1. kerroksessa si-

jaitsevat pesula, saunaosasto sekä ”kerhohuone” tai ”kahvio”, joka on tehty entisen allasosaston paikalle, mikä sekin on ollut aikanaan poikkeuksellinen laatutekijä, luksuselementti.

Saunaosasto on tilava ja sen kunto silmämääräisesti hyvä ikäänsä nähden. Entinen allasosasto puolestaan on kuin kombinaatio poistuneita yhteistiloja. Puhtaasti arkkitehtonisia elementtejä ja alkupe-
räistä suunnitteluratkaisua tarkastellessa huomaa, että ne peittyvät myöhemmin lisättyjen irt- ja kiintokalusteiden alle. Erityisesti lasitiilinen kaariseinä (kuva 46) on arvokas ajankuva ja arkkitehtonen elementti, mutta nykyisellään se on peitetty verholla. Tila näyttää kuitenkin ahkerassa käytössä olevalta.

Myös muut yleiset tilat, kuten käytävät, porrashuone ja aulatila, ovat silmämääräisesti hyvässä ja alkuperäistä vastaavassa kunnossa. Näissä tiloissa, erityisesti B-rapussa jossa pääsisäänkäynti rakennukseen sijaitsee, on monia postmodernistisia ja puolijulkiseen rakennukseen sopivia säilyneitä detalleja ja elementtejä (kuvat 45-51, 61-66), kuten värikkäät kaiderakenteet, mosaiikkibetoniporaat, lattian värikäs ja veikeästi ladottu laatta, puhtaan valkoiset seinäpinnat ja porrashuoneiden isot prismakattoikkunat.

Myös B-rapun pääsisäänkäynnin aulasta löytyy kerhohuoneen tapaan sekalaisia irtokalusteita, jotka vievät huomion edellä mainituista visuaalisista elementeistä. Yhtenäiset ja miljööseen sopivat kalusteet tukisivat sisätilan visuaalista ja yhtenäistä kokonaisilmettä, erityisesti pääsisäänkäynnin ensivaikutelmaa.

Oman lisänsä seinorikodin nykytilaan tuo vuonna 2004 rakennettu täydennysrakennus, jonka liittymisen näkee seniorikodin B-rapun porrashuoneessa (kuva 24). Porrashuoneeseen liitetty täydennysrakennuksen vaalean vihertävän värinen väliseinä sopii porrashuoneen postmoderniseen ilmeeseen. Lisäksi huomattava uusi, vieras elementti on valoaukossa kulkevat pystysuuntaiset massiiviset ivkanavat.

Täydennysrakennus, johon kuuluu hammashoitola 1.-2. kerroksissa ja seniorikotiin liittyviä asuntoja 3.-5. kerroksissa, on sovitettu tilallisesti hyvin vanhempaan rakennukseen. Hammashoitola on erotettu omaksi tilakseen ovelle ja se on ikänsä puolesta hyvässä ja käyttötarkoitusta vastaavassa kunnossa. Asuinhuoneistot ja niiden käytävä on liitetty olemassa olevaan käytävään suhteellisen saumattomasti, joskin tyyllillisesti selkeästi 2000-luvun alun väri- ja materiaalipalettia käyttäen (kuvat 52-54). Sekä vanhemman osan että täydennysosan käytäviltä avautuu kaiteiden yli näkymä B-rapun porrashuoneen valoaukkoon, mikä sitoo eri aikaan rakennettuja käytäviä saman ”toiminnan” äärelle.

Tässä selvityksessä ei ole laajemmin analysoitu eikä vierailtu seniorikodin asukkaiden asunnoissa. Kuitenkin pohjapiirustuksista selviää, että asunnot ovat pääsääntöisesti tilallisesti toimivia. Jokaisesta asunnosta löytyy tilava keittiö, kylpyhuone sekä parveke. Vuoden 1990 seniorikodin rakennuksen polveileva ulkoseinä mahdollistaa toimivan asuntojen sijoittelun, mielenkiintoisia sisätiloja sekä erityisesti kadunpuoleisilla julkisivuilla ikkunoiden sijoittamisen niin, että niistä aukeaa erilaisia näkymiä myös asuntojen sisällä.

TONTTI JA PIHA

Vaikka sisäpihan laajuus on suljetuille kortteleille poikkeuksellisen väljä, on se täytetty varsin tehokkaasti erilaisilla toiminnoilla. Toiminnot jakautuvat kolmeen kategoriaan: päiväkotiin kuuluviin piha-alueisiin, tonttia halkoviin kulkuväyliin ja senioritalon pihatointojen alueeseen. Päiväkodin piha-alue on erotettu selkeästi omaksi kokonaisuudeksi aidalla.

Kulkuväylän toiselle puolelle jäävät senioreiden piha-alueet on sijoitettu rakennuksen ulkoseinän viereen rakennuksen piiriä mukaillen: kuivaustelineet, pöytäryhmät, maton tamppausteline, pihakeinu sekä satunnaiset istutuslaatikot. Pihatoiminnot vaikuttavat ensisilmäyksellä siltä, että ne on satunnaisesti ripoteltu rakennuk-

sen viereen. Yleisilme on hieman sekava ja hadas. Pihatoiminnot kaipaavat selkiyttämistä niin, että niistä muodostuu loogisia ja luontevia kokonaisuuksia.

Alkuperäisessä pihasuunnitelmassa ei päiväkodin leikkialueen ympärillä ollut aitaa. Suunnitelmassa pyrittiin vahvistamaan korttelin ”ylisukupolvisuutta” mahdollistamalla senioreiden ja lasten kohtaaminen. Myös Vellamonkadunpuoleinen sisäpihakäynti on nykyään aidattu. Luoteiskulman käynti on alkuperäisen suunnitteluratkaisun mukaisesti jätetty auki, koska kyseisessä kulmassa on liiketilaan kuuluvia ulkotiloja sekä esteetön käynti päiväkotialueelle.

Muita pihatoimintoja rajaavia ja ohjaavia tekijöitä ovat nyt jo täysikasvuiset pihaistutukset, jotka suojaavat suoralta näköyhteydeltä erityisesti senioritalon 1. kerroksen yhteistiloja sekä niistä avautuvia pihan oleskelualueita.

Sisäpihan väljyyden ja avaruuden tunnetta edesauttaa se, että tontin paikoitus on jo vuoden 1990 suunnitelmissa sijoitettu Mäkipäänkadun varteen sisäpihan sijasta. Autopaikkoja on voimassa olevan kaavan mukaan 18kpl. Sijainti on järkevä, sillä sisäpihalla autopaikat olisivat jälleen yksi toiminnallinen elementti lisää. Autottomuus sisäpihalla lisää myös turvallisuuden tunnetta, erityisesti kun sisäpiha on varattu alle kouluikäisten lasten ja vanhusten toimintaan.

↑ Kuva 39. Senioreiden asuintalon julkisivu Ilmarinkadulle. Julkisivun takana porrashuone, käytävä ja valoaukko. Kadulle päin on sijoitettu toimintoja, jotka mahdollistavat muurimaisen, suljetun ja umpikorttelimaisen julkisivun.

↑ Kuva 40. Senioreiden asuintalon julkisivu Ilmarinkadulle. Julkisivussa pieniä lasitiili-ikkunita, joiden takana on liiketila.

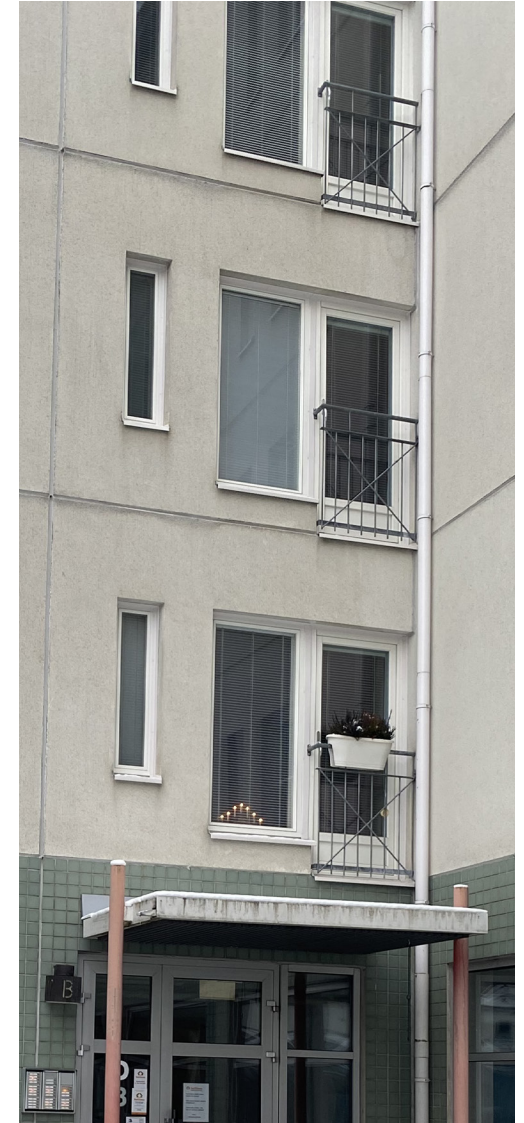
↑ Kuva 41. Päiväkodin kadunpuoleista julkisivua Aaltosenkadulle. Samantapainen ratkaisu myös Vellamonkadun puoleisella julkisivulla. Ulkoseinä jatkuu porttimaisena ja muurimaisena katua myötäillen.

↑ Kuva 42. Vuoden 1990 rakennuksen Ilmarinakadun puoleinen parveke. Parvekkeella harmaa teräsputkikaide ja sisäpuolella kaiteen korkuinen teräsverkko.

↑ Kuva 43. Vuoden 2004 täydennysrakennuksen Ilmarinakadun puoleinen parveke. Parvekkeella betonipie-li, toisella puolella teräspilarikannatus. Parvekkeella avattava lasitus.

↑ Kuva 44. Vuoden 1990 rakennuksen sisäpi-han puoleinen ranskalainen parveke.

↑ Kuva 45. Näkymä aulasta. Aula yhdistyy valoaukon kautta asuntokäytäviin ja sieltä kattoikkunaan. Asuntokäytävillä umpikaide, jonka päällä metallinen värikäs käsi-johde. Yleisilme on modernistinen, linjakas ja valoisa.

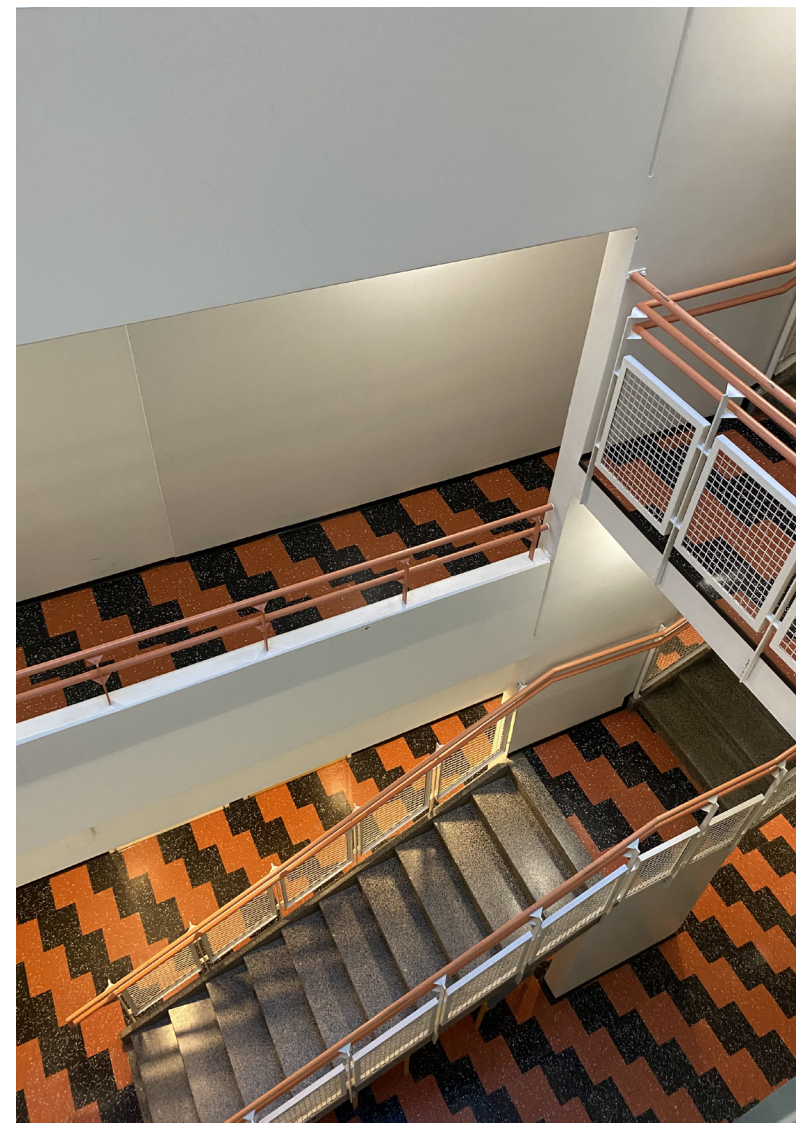

↑ Kuva 46. Näkymä aulasta. Kaareva lasitiiliseinä kätkee taakseen vanhan allas-osaston, joka nykyisellään on ummistettu. Seinän takana on asukkaiden oleskelutila.

↑ Kuva 47.
tävämäisyyttä.

Näkymä asuntoporraskäytävältä. Valoaukko keventää ja rikkoo käy-

↑ Kuva 48.
materiaalit sekä leikkisät ja yhtenäiset värit luovat mielenkiintoisen ja miellyttävän tilan.

↑ Kuva 49. Näkymä ylimmän kerroksen porraskäytävältä. Kattoikkuna valaisee porrashuoneen valoaukkoa. 1. kerroksen hammashoitolan tiloista tulevat iv-kanavat kulkevat valoaukossa ja kääntyvät vesikatolle ennen kattoikkunaa. Takavasemmalla punertava vuonna 2004 rakennetun rakennuksen iv-konehuone. Katso myös kuvan 28 leikkaus kuvan mukaisesta nkohdasta.

↑ Kuva 50. Näkymä saman porraskäytävän toisesta päästä. Valoaukko valaisee aulatilaa. Katos myös kuvat 45-46 aulasta.

↑ Kuva 51. Näkymä ylimmän kerroksen porraskäytävältä Ilmarinkadun suuntaan. Kuvassa naapurirakennus Pikilinnä. Lasiseinä jatkuu alimpaan kerrokseen aulaan.

↑ Kuva 52. Näkymä laajennusosan 2. kerroksesta hmmashoitolan käytävältä.

↑ Kuva 53. Näkymä laajennusosan 3. kerroksesta asuntokäytävältä. Oikealla seinällä aukotuksia ja yhteys vanhan rakennusmassan porrashuoneeseen.

↑ Kuva 54. Näkymä laajennusosan 1. ja 2. kerroksen välisestä portaikosta.

55

56

57

↑ Kuvat 55-57. Otteita materiaaleista kadupuoleisilta julkisivuilta.

58

59

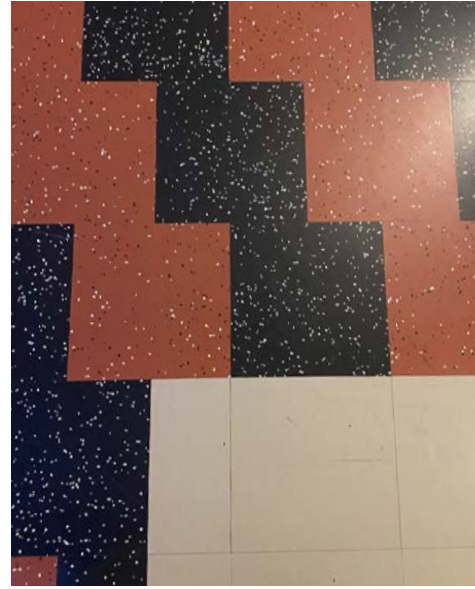
60

↑ Kuvat 58-60. Otteita materiaaleista sisäpihan puoleisilta julkisivuilta.

↓ Kuvat 61-66. Otteita materiaaleista sisätiloista.

61

62

63

64

65

66

ARVOTUS

RAKENTAMISEN KONTEKSTI

Vuonna 1990 rakennetusta rakennuskokonaisuudesta tekee poikkeuksellisen, ellei jopa ainutlaatuisen, sen rakentamisen konteksti. Vellamon kortteli rakennettiin osaksi vuoden 1990 Tampereen asuntomessualueutta. Asuntomessujen tarkoituksena on lisätä yleisön asumistietoisuutta ja parantaa asuntosuunnittelun ja rakentamisen laatua. Messut olivat poikkeukselliset, sillä niiden teemana oli täyden- nysrakentaminen ja peruskorjaus.

Tammelan alueelle rakennettiin messuille tyypillisten uusien pientalojen lisäksi vuokra-asuntoja vanhoihin puutaloihin, kerrostaloja ja pienkerrostaloja, paritaloja sekä uutuutena ”asiantuntijakohde”, vanhusten asumista esittelevä eläkeläisten asuintalo Vellamontiellä sekä samalla tontilla sijaitseva lasten päiväkotit. Messujen toinen eläkeläisten asuintalo rakennettiin Härmälään. Vanhainkotien tarkoituksena oli esitellä vanhustenhuollon uudistuksia - asukkaat saivat oman asunnon lisäksi monipuoliset harrastus- ja kulttuuritilat.¹

POSTMODERNISMI

Käsitteenä postmodernismi on laaja, mutta tässä selvityksessä sitä käytetään ilmaisemaan 1900-luvun lopun tyyllisuuntaa, joka on tunnistettava ja jossa on tyyllisuunnalle ominaisia esteettisiä elementtejä. Postmodernistiseen arkkitehtuuriin kuuluu esimerkiksi perinteisten arvojen rikkominen, kriittisyys, värikkyys, mittakaavaleikkely, kokeilevuus ja monimuotoisuus². Vaikka suuntauksen kuvaamiseen käytetyt adjektiivit antavat ymmärtää, että postmodernismi on jotain poikkeuksellista, huomiota herättävää ja omaperäistä, useimmiten se voi näyttäytyä varsin arkisena ja hyvinkin pienenlaisena. Arkisia postmodernistisia kohteita tarkastellaankin usein postmodernisten ”merkkiteosten” kautta, jolloin hienovaraiset tyylliset piirteet voivat jäädä piiloon³.

1 Osuuskunta Suomen Asuntomessut, n.d.

2 Anni Vartola, 2014, s.34-43.

3 Anni Vartola, 2014, s.34-43.

Mielenkiintoista on, että kun Vellamon kortteliä esiteltiin valmistumisen jälkeen Arkkitehti-lehdessä (Arkkitehti 2-4/1991), ei sanallakaan puhuttu postmodernismista eikä esteettisistä ratkaisuksista. Jutussa puhuttiin ainoastaan suunnitelun lähtökodista, suunnitelun haasteista sekä kaupunkikuvallisesta merkityksestä.⁴

Korttelista kuitenkin löytyy postmodernismiin liitettyjä esteettisiä elementtejä. Postmodernismille tyypillinen vakavuuden ja varovaisuuden hylkääminen näkyy Vellamon korttelissa ilmeisimmin päiväkotirakennuksen motokielen leikkisyydessä sekä sisä- että ulkoarkkitehtuurissa. Tyyllillisesti tunnistettavampia elementtejä päiväkodissa ovat pyöreät muodot (leikkisalin kaareva seinä, pyöreät ikkunat), pilarit ja tornimaiset elementit, vahva värien käyttö (siniset ikkunakarmit, sisäpihan puujulkisivu, pastellisävyiset klinkkerilaatat), kartiomaiset kattoikkunat, pienikokoinen lasittamaton julkisivulaatta sekä suurehko ruutulasi-pinnat. Myös eri geometristen kappaleiden liittyminen toisiinsa kuuluu postmodernismiin - päiväkodin sylinterimäinen leikkisali sijaitsee laatikon, suorakulmaisen särmiön, sisällä. Päiväkotirakennuksen leikkisyys tuo rakennuksen identiteettiä ja käyttötarkoitukseen lisäarvoa.

Asuinrakennuksessa postmoderniset piirteet ovat ulkoarkkitehtuurissa hienovaraisempia, mutta sisätiloissa vahvemmin läsnä. Ne näkyvät esimerkiksi parveketorneissa - pilareissa ja putkikaiteissa, sekä ulkoseinäelementtien pienikokoisena klinkkeripintana. Putkikaide-teema jatkuu myös sisällä läpi rakennuksen, samoin lasitiili materiaalina. Päiväkodin tavoin asuinrakennuksesta löytyy kattoikkunoita, jotka ovat suuressa roolissa asuinrakennuksen sisätilojen valoisuus- ja viihtyvyystekijänä.

Vaikka päiväkotit on rakennuksista julkisempi rakennus, on sen sisätilojen palveltava ”kulttavampaa” ja ”kovempaa” käyttötarkoitusta, ja näin ollen ne ovat alttiimpia sisätilojen päivytykselle. Alkuperäisiä sisäpintoja ei ole jäljellä. Asuinrakennuksessa puolestaan käytävien, aulojen ja porrashuoneiden käyttöaste on ”kevyempää” josta johtuu

4 Anni Vartola, 2014, s.230.

materiaalien ja muotokoielen tyyllisuunnan tunnistettavuus ja hyvä säilyneisyysaste.

Yhteistä korttelille ovat materiaalien lisäksi koko- ja mittakaavaleikkely, muotokieli ja julkisivuelementtien kumpuaminen rakenteista. Myös tyyllilliset ratkaisut ovat funktionaalisia. Korttelin muodossa, joka heijastelee jo enimmäkseen jo purettuja umpikortteleita, voidaan myös havaita viittausta postmodernismiin, jonka teemoihin kuuluu myös paikallisen rakennusperinnön, miljöö ja tunnelman vaalminen⁵.

Vastaavalainen kortteliratkaisu löytyy muutaman korttelin päästä Itsenäisyydenkadun ja Tammelankadun välistä Tammelan palvelukeskuksen korttelista. Korttelissa on eri aikakauden rakennuksia, joista viimeisin, 1990-luvulla rakennettu rakennus sulkee korttelin niin, että korttelissa on selvityskorttelin tapaan diagonaalinen läpikulku.

TEHTYJEN MUUTOSTEN ARVO

Tontin suurin ja merkittävin muutos sitten Vellamon korttelin rakentamisen on vuonna 2004 rakennettu laajennusosa vanhan välimuuntoaseman paikalle. Vaikka Vellamon korttelin rakennusten rakennusajankohdasta on vierähtänyt jo yli vuosikymmen ja rakentamisen sekä arkkitehtuurin vallitsevat tyyllisuunnat ovat hie- man muuttuneet, on laajennusosa osattu sovittaa päärakennukseen niin toiminnallisesti kuin arkkitehtonisesti. Täydennysosan arkkitehtuurin muotokieli, materiaalit ja suunniteluratkaisut perustuvat sopivassa suhteessa teknisiin tarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin ja olemassa olevan rakennuksen tyyllilliseen jatkumoon. Rakennusmassan muotoa, tilojen ja aukotusten sijaintia on pitkälti ohjannut rakennuksen haastava sijainti olemassa olevan rakennuksen kainalossa ja tontin kulmassa.

Merkittävimmät erot vanhemman ja uudemman rakennuksen ul-

koarkkitehtuurissa on materiaalien ja värien käytössä - täydennysosan ulokeparvekkeissa on parvekelasitukset, joka luo oman lisänsä julkisivuun uutena vallitsevana heijastavana materiaalina, sekä Vellamonkadun puoleinen vahva punaisen värin käyttö yhtenäisellä pinnalla. Myös täydennysosassa käytetty betoniharkko on säilyttäen vaaleampiaa, mahdollisesti ”uudempaa”, jolloin täydennysosan yleisvaikutelma on aavistuksen klinisempi ja raikkaampi, mutta se ei kuitenkaan merkittävästi erotu itsenäiseksi osaksi korttelista.

Lisäksi täydennysosan kahden ensimmäisen kerroksen julkisluonteinen toiminta näkyy selvästi ulkoarkkitehtuurissa erottuvana ikkunalinjana ja parvekkeettomuutena, tehden korttelin koilliskulmasta julkisemman osan korttelia. Toisaalta, täydennysrakennuksen sisäänkäynti sijaitsee lähellä vanhempaa sisäänkäyntiä, molemmat sisäänvedettyinä julkisivulinjasta, jolloin rakennusten julkisluonteisesta toiminnasta kertovat elementit ovat alisteisia. Täydennysrakennus mukailee näin ollen korttelin Ilmarikadun ja Mäkipäänkadun julkisempaa ja suljetumpaa arkkitehtuuria, joka heijastelee naapurirakennusten materialiratkaisuja - punertavaa sävyä sekä tiililadontaa.

ASEMA TAMPEREEN RAKENNUSKULTTUURISSA

Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998 -julkaisuun on koottu Tampereen kantakaupungin edustavimmat (kulttuurisesti, arkkitehtonisesti, maisemallisesti, kaupunkikuvallisesti tai muuten) rakennuskulttuurikohteet⁶. Selvityksen kohde ei kuulu vuonna 1998 julkaistuun teokseen, johon valikoituneet kohteet edustavat selkeästi vanhempaa rakennuskerrostumaa. Vuonna 2012 on ilmestynyt Tampereen keskustan rakennettu kulttuuriympäristö 2012 -julkaisu, joka täydentää osaltaan vuonna 1998 ilmestynyttä luetteloa tuoreemman arkkitehtuurin osalta⁷. Uuteen luetteloon on valittu paitsi modernimman rakennuskulttuurin kohteita, myös tamperelaisittain arvokkaita rakennuksia tai rakennusrymiä. Vellamon kortteli kuuluu kokonaisuudessaan kyseiseen julkaisuun. Arvoiksi määritellään

⁵ Anni Vartola, 2014, s.235-249.

⁶ Leskinen & Jaakola, 1998, s. 13.

⁷ A-insinöörit Suunnittelu Oy, 2012.

mm. rakennusten postmoderni tyyliuunta, ja vastaavia kohteita on Tampereella on harvassa. Näin ollen arvoiksi määritellään myös edustavuus ja harvinaisuus.

Muita merkittäviä moderneja kohteita, joissa on vastaavanlaisia esteettisesti tunnistettavia tuoreempia postmodernistia elementtejä ovat Tampereella selvityskohteen läheisyydessä mm. Tampere-talo (rv. 1990) ja Puu-Tammelassa selvityskohteen tavoin messukohteena ollut ja saman arkkitehtitoimiston suunnittelema teräsrakenteinen As Oy Terästammela (rv.1990). Selvityskohteen arvoksi mainitaan myös Puu-Tammelan historiallisia, nyt jo enimmäkseen purettuja umpikortteleita jäljittelevä korttelirakenne. Vaikka kyseinen Tampereen kaupungin luettelo ei lisää tai takaa kohteen suojelua samaan tapaan kuin esimerkiksi asemakaavamerkintä tai RKY-merkintä, eikä näin ollen ole ”suojeluluettelo”, on rakennusten nimeäminen ja tunnistaminen rakennuskulttuurikohteeksi merkittävää. Myöhemmin laadittuun, laajempaan Tampereen keskustan rakennetun kulttuuriympäristön selvitykseen on sisällytetty vuoden 2012 selvityksen kohteet, mukaan lukien Vellamon kortteli⁸.

Edellä mainitun kaltaisten julkaisujen ominaisuus on, että niissä huomioidut kohteet ovat usein julkisia, tyyliuunnaltaan selkeitä ja tunnistettavia ”merkkiteoksia” tai kokonaisuuksia. Ainutlaatuisuutta korostaa tyyliuunnan yhdistäminen julkiseen käyttötarkoitukseen, joiden kombinaatiota ei voi määräänsä enempää toistaa. Lisäksi selvityksessä mainitaan, että usein iältään nuorempia kohteita liitetään kulttuuriympäristöjen luetteloihin vasta niiden saavutettua noin 40 vuoden iän⁹. Tästä johtuen nuoremmasta rakennuskannasta tehdyt selvitykset ovat harvassa.

Julkaisuihin tai arvostetuiksi harvemmin pääsevät asuinkerrostalot tai arksammat aikakauden asuinalueet, vaikka niissä postmodernisia elementtejä löytyisikin. Selvityskohteen selkeimmät postmodernisimmat elementit löytyvät korttelin julkisluonteisilta, kadunpuoleisilta

julkisivuilta. Asumista ja kodinomaisuutta korostava senioritalojen sisäpuolen julkisivut puolestaan edustavat arksammpaa, monille varmasti tuttua 80- ja 90-lukujen taitteen asuinkerrostaloarkkitehtuuria, jossa saattaa olla vain vähän hienovaraisia postmodernistisia tai arkkitehtonisia elementtejä.

Valitettavaa on, että ilman kadunpuoleisia ja erityisesti päiväkodinpuoleisia julkisivuja saattaisi kortteli jäädä pois em. selvityksestä, koska senioritalojen sisäpihan julkisivu on tyyllisesti arsammpi. Selvityskohteen aikakauden asuinkerrostaloissa, kuten nykyrakentamisessakin, saattaa rakennukset olla tyyllisten kokonaistaideosten (kuten esimerkiksi Terrassitalo, suomalainen postmodernin arkkitehtuuri merkkiteos Helsingissä) sijasta olla tavanomaisia rakennuksia, joissa on vain satunnaisia, yksittäisiä tyyllisesti leikitteleviä elementtejä. Julkisilla rakennuksilla on yleensä tärkeä kaupunkikuvallinen rooli, jolloin ulkoarkkitehtuuri on näyttävämpää ja rakentamisen laatu käyttötarkoituksena myötä laadukkaampaa, mikä näkyy erityisesti päiväkodin ulkoarkkitehtuurissa ja senioritalojen aula- ja porrastiloissa.

↑ Kuva 67. Näkymä korttelin sisäpihalle Aaltosenkadulta. Seniorikodin sisäpihan julkisivu on asuinkerrostalomainen, vrt. katujulkisivut ja päiväkodin muurimainen julkisivu (kuvassa) ja materialiteetti.

8 Sitowise Oy, 2024.

9 A-insinöörit Suunnittelu Oy, 2012, s.86.

YHTEENVETO

Selvityskohde sijaitsee Tampereella Tammelan kaupunginosassa. Kortteli sijaitsee asuinalueella ja rajautuu pohjoisesta Ilmarinkatuun, idästä Mäkipäänkatuun, etelästä Vellamonkatuun ja lännestä Aaltosenkatuun. Korttelista järjestettiin arkkitehtuurikilpailu vuonna 1988. Vellamon kortteliin kuuluu vuonna 1990 rakennettu kuusikerroksinen Vellamokotien seniorikoti ja samana vuonna rakennettu Tampereen kaupungin yksikerroksinen päiväkoti. Korttelin rakennuksen sijaitsevat tontilla muurimaisesti tontin reunoja myötäillen niin, että syntyy vanhalle Puu-Tammelalle tyypillinen umpikorttelimainen ilme. Sisäpihalle pääsee tontin kulumista ja kulku sen läpi tapahtuu diagonaalisti.

Korttelin rakennukset edustavat kokonaisuutena postmodernistista tyyliä, joskin siihen liitettyjä esteettisiä elementtejä löytyy enemmän kadunpuoleisilta julkisivuilta, esimerkiksi geometrisia muotoja, pastellisävyisiä klinkkerilaattoja ja teräspilareita sekä pyöreitä ikkunoita. Sekä päiväkodista että seniorikodista löytyy myös pohjaratkaisusta pyöreitä muotoja ja leikkisyyttä, jotka kuitenkin tukevat tilojen käyttöä ja vahvistavat niiden identiteettiä (yhteis- ja kokoontumistilat).

Kortteli rakennettiin osana Tampereen vuoden 1990 asuntomessuja. Kohteen oli tarkoitus esitellä nykyaikaista vanhusten yhteisöllistä ja kodinomaista asumista sekä korttelin ylisukupolvista luonnetta. Toiminta on jatkunut korttelissa samana läpi sen historian. Vuonna 2004 tontin koilliskulmaan rakennettiin täydennysrakennus. Rakennuksessa sijaitsee ensimmäisissä kerroksissa hammashoitola ja ylempissä kerroksissa asuntoja, jotka yhdistyvät tontilla sijaitsevaan seniorikotiin.

Vellamon korttelin merkittävimpiin ulospäin näkyviin muutoksiin lukeutuvat koilliskulman tiilisen korkeahkon välimuuntoaseman purkamisen, ja sen paikalle vuonna 2004 rakennettu täydennysrakennus, sekä päiväkotirakennuksen peruskorjaus vuonna 2021. Muilta osin kortteli on varsin alkuperäisessä kunnossa.

Sisätiloissa merkittävimmät muutokset ovat päiväkodin peruskorjaus sekä vuoden 2004 laajennuksen yhteydessä tehdyt pienet sisätilojen päivityksen senioritalon yhteistiloissa. Senioritalon kaikki asunnot ovat vuokra-asuntoja, joten asukkaiden itse tekemiä keittiö- ja kylpyhuonepäivityksiä ei ole tehty. Sisätilojen osalta seniorikoti on suhteellisen alkuperäisessä kunnossa, päiväkodissa taas sisätiloissa ei ole jäljellä alkuperäisiä pintoja, mutta tilajako noudattelee pääsääntöisesti alkuperäistä suunnitelmaa.

Vellamon kortteli mainitaan Tampereen kaupungin tekemässä julkaisussa modernina rakennuskulttuurikohteena. Korttelilla on rakennustaiteellista, kaupunkikuvallista ja historiallista arvoa. Se on edustava postmodernistinen korttelikokonaisuus, mutta sitä ei ole asemakaavalla suojeltu eikä se kuulu RKY 2009 eikä MKK 2007 luetteloihin.¹ Lähimmät suojellut alueet ja rakennukset ovat korttelin pohjoispuolella sijaitseva asuinkiinteistö Pikilinna, lännessä sijaitseva asuinkiinteistö Tammelan Voiman talo sekä Tammelan tori näkymineen ja reitteineen. Vellamon kortteli on merkitty paikallisesti arvokkaaksi myöhemmin julkaistussa Tampereen keskustan rakennettun kulttuuriympäristön selvityksessä, käyttäen pitkälti samoja arviointikriteerejä kuin vuoden 2012 selvityskin².

Kun kortteli tulevaisuudessa kokee muutostoimenpiteitä, tulisi niitä tehdessä huomioda erinäisissä selvityksissä mainitut kohteen arvokkaat erityispiirteet. Kohteen erityispiirteitä on nimetty ja esimerkkejä mahdollisille toimenpiteille on esitetty Rakennusten nykytila ja Arvotus -kappaleissa. Suositukset rakennuksien tulevaisuuden muutos- ja korjaustoimenpiteistä perustuvat silmämääräisesti tehtyyn arvioon. Ne liittyvät erityisesti senioritalon ulkoisen yleisilmeen siisteyteen sekä pihan ja rakennusten sisäisten yhteistilojen selkiyttämiseen.

1 A-insinöörit Suunnittelu Oy, 2012.

2 Sitowise Oy, 2024.

KRONOLOGINEN TAULUKKO

1988	Kutsukilpailu järjestettiin
1990	Rakennukset valmistuvat (piirustukset päivätty 1989)
2005	Lisäosa seniorikohteeseen valmistuu (piirustukset päivätty 2004)
2014	Päiväkodin pihan ja katoksien korjaus (piirustukset päivätty 2014)
2022	Päiväkodin perukorjaus valmistuu (piirustuksen päivätty 2021)

LÄHDELUETTELO

LÄHDELUETTELO

Käytetyt kirjalliset lähteet:

Koitto Olli. 2021. Ylisukupolvinen yhteisöllisyys arkkitehtuurissa - Vertailu Vellamonkotien korttelin ja Toiveiden korttelin välillä. Tampereen yliopisto, rakennetun ympäristön tiedekunta, s. 14.

Luoma Juha, Mahlamäki Rainer. 1991. Vanhusten asuminen, Arkkitehti-lehti 1991/04, s. 91.

Pöntys Jurkka. 2021. Rakennetun ympäristön selvitys - Tammela Mäkipäänkatu 39-41. Arkkitehitoimisto Neva Oy, s. 2-4.

Pöntys Jurkka. 2024. Tampereen keskusta, Rakennetun kulttuuriympäristön selvitys. Sitowise Oy, s. 153.

Seppänen Markus. 2006. Korttelikulman täydennys. Arkkitehti-lehti. 2006/02, s.52-53.

Seppänen Markus, Luoma Juha. 1991. Vellamonkodit, Arkkitehti-lehti 1991/04, s. 92-97

A-insinöörit Suunnittelu Oy. 2012. Tampereen keskustan rakennettu kulttuuriympäristö 2012. Tampereen kaupunki, s.86-90.

A-insinöörit Suunnittelu Oy. 2012. Tampereen keskustan rakennettu kulttuuriympäristö 2012. Liite 2: Modernin rakennuskulttuurin kohteet. Tampereen kaupunki.

Vartola Anni. 2014. Kuritonta monimuotoisuutta - postmodernismi suomalaisessa arkkitehtuurikeskustelussa, Aalto yliopiston väitöskirja 103/2014. Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu, arkkitehtuurin laitos, s. 34-43, 230, 235-249.

Käytetyt arkistot:

1. Tampereen kaupunginarkisto
2. Tampereen kaupungin rakennusvalvonnan arkisto
3. Tampereen museoiden ja pirkanmaalaisten paikallismuseoiden yhteisen tietopalvelu Siiri
4. Kansallismuseon arkisto ja kirjasto

Käytetyt julkaisut internetissä:

Tampereen kaupunki. XVI Tammela, eteläosan historia, n.d. Saatavilla <https://siiri.tampere.fi/displayObject.do?uri=http://tampere.fi/kyy/12729595031401617479569>.

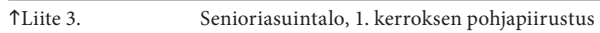
Tampereen kaupunki. Teollisen Tammelan historiaa, 28.8.2023. Saatavilla: <https://www.tampere.fi/kulttuuri-ja-museot/tampereen-kulttuuriraitit/teollinen-tammela-raitti/teollisen-tammelan-historiaa>.

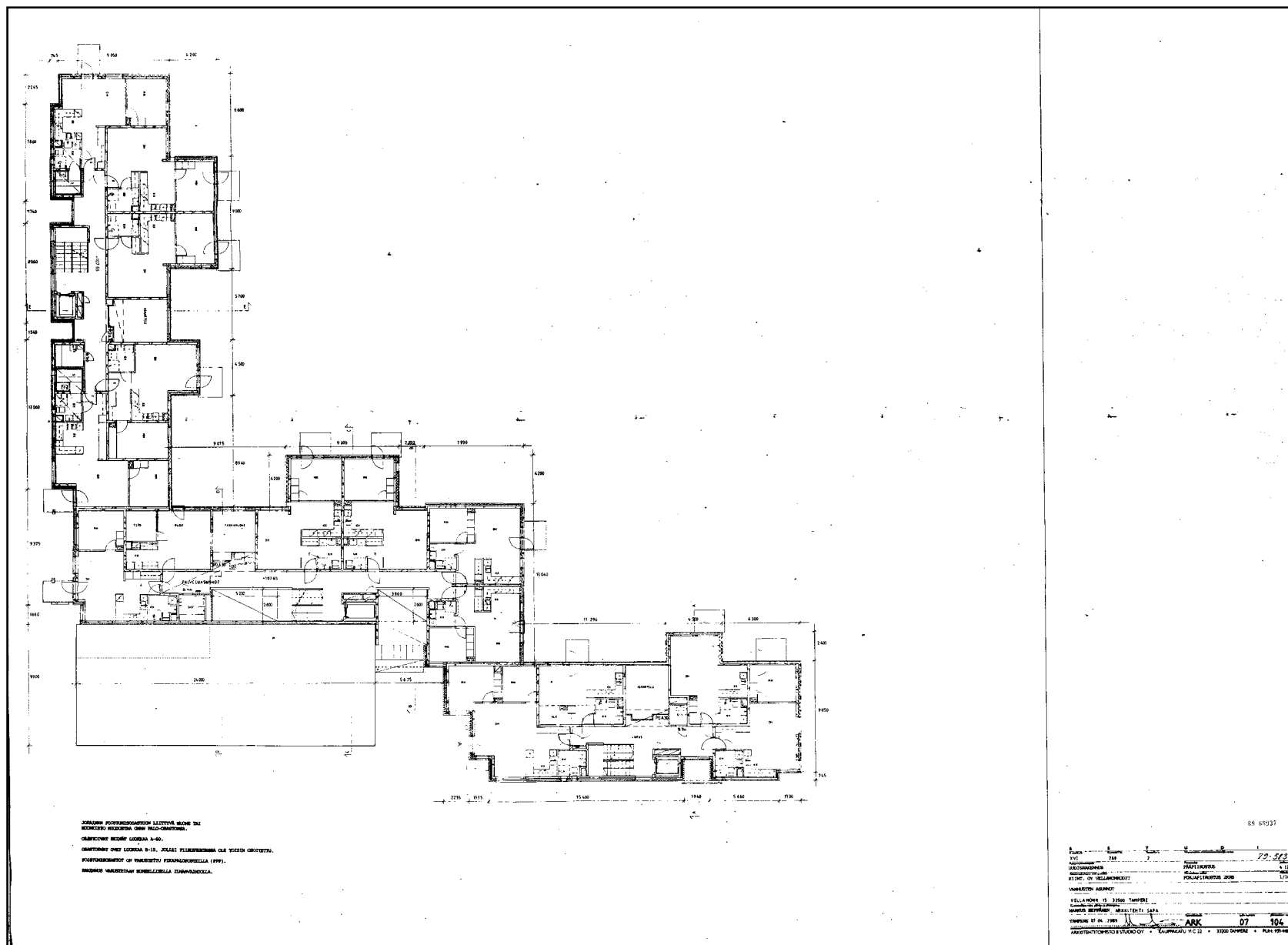
Tampereen kaupunki. Rakennetun ympäristön kohde Vellamon kortteli. Saatavilla: <https://siiri.tampere.fi/displayObject.do?uri=http://www.profum.com/archive/ArchivedObject-A514687E-1DE7-5D5D-BC23-297F57020833>.

Osuuskunta Suomen Asuntomessut, Messuhistoria, n.d. Saatavilla: <https://vanha.asuntomessut.fi/organisaatio/messuhistoria/>.

LIITTEET,
ALKUPERÄISET PIIRUSTUKSET 1990

↑Liite 4. Senioriasuintalo, 2.-5. kerroksien pohjapiirustus

